

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Disputatio Sexta. De Præcepto charitatis Dei, & proximi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](#)

DISPUTATIO SEXTA,

De præcepto Charitatis Dei, &
proximi.

QUÆSTIO I.

*An detur speciale præceptum actus
amoris Dei super omnia?*

1. **E**iusmodi præceptum dari, hominemque te-
neri etiam charitatis elicere, tam ex jure na-
turali, quam divino ad virtutem charitatis
pertinente, est communis Theologorum sententia,
quam tenet D. Thom. 1.2. quest. 100. art. 10. ubi sic:
* *Actus charitatis duplicitate considerari potest, uno
modo secundum quod est quidam actus per se, at-
que ita cadit sub præcepto legis, quod de hoc spe-
cialiter datur, scilicet, diligere Dominum Deum
tuum, & diligere proximum tuum, &c.* * D. Bonaventura, Scotus, Suarez, Azor, Sanchez, & alii, quos
referunt, & sequuntur Puente Hurtado 2.2. tom. 2.
disput. 174. sed. 4. P. Vasquez tom. 4. m. 3. parr. quest. 86.
artic. 2. dub. 6. in fine, & quest. 90. artic. 1. dub. 4. num. 40.
& 41. & alii communiter.

2. Probatur aperte ex Evangelio Matthæi 22. &
Lucæ 10. ubi cum Christus Dominus interrogasset
legis peritus, quodnam esset primum, & maxi-
mum mandatum in lege, illeris respondit: *Diliges Da-
minum Deum tuum. Cui Christus Dominus: Re-
dilectus. Si ergo inter omnia præcepta primum, &
maximum præceptum charitatis est, dubitari ne-
quit, ex verbis Christi Domini, certissimum esse
dari tale præceptum dilectionis Dei, & ab aliis præ-
ceptis, & ab omnium collectione distinctorum esse:
quia omnium collectio non est primum, & maxi-
mum mandatum: Inquitque respondisset Jurisper-
itus, sirogatus, quale esset primum mandatum, di-
xisse: *Collectio omnium.**

3. Deinde ratione probatur, qua utitur D. Thomæ 2.2. quest. 44. art. 1. De aliis virtutum actibus
sunt præcepta, quia nos ducunt ad nostrumulti-
mum finem: sed actus charitatis immediate, & proxi-
mè ad illum nos ducit: ergo. Confirmatur, quia
dubium non est, dari præceptum actus interni fidei:
quod esse certum secundum fidem, ait Suarez dis-
put. 13. de Charit. sed. 1. num. 2. ex illo Joannis 3. *Hoc est
mandatum eius, ut credamus in nomine filii eius:* atqui,
ut constat ex Evangelio Matthæi 22. *Diliges Domi-
num Deum tuum, est maximum, & primum mandatum:* ergo eadem fidei certitudine tenendum est, dari
præceptum actus interni amoris Dei. Urgetur, quia
actus charitatis non minus necessarius est ad salu-
tem, quam actus fidei: sicut enim Scriptura Mar-
ci ultimo, dicit: *Qui non crediderit, condemnabitur:* Ita Joannis 3. ait: *Quoniam diligit manus in morte.* Er-
go sicut actus fidei, quia in Scriptura præcipitur
sub comminatione damnationis aeternæ, obligat
in omnibus opiniones, sub gravi peccato; ita &
actus Charitatis. Secundum probatur, quia finis ho-
minis est Deus, & opera virtutum suarum media ad
finem hunc consequendum: atqui animo mediorum

procedit ex amore finis, ergo hic primo loco nobis
præcipitur, quia præceptum naturale consequendi
nostrum ultimum finem, est præceptum amoris
eiusdem ultimi finis, ex cuius fruendi desiderio alia-
rum virtutum actus imperantur, & diriguntur. Et
sane, ut bene inquit Baronius 2. part. Manuduct. di-
spur. 3. sed. 2. s. 1. Si Deo ex præcepto credendum
est, quod verax sit, & omnipotens, nec fallere ma-
gis possit, quam falli: si in ea spes nostra ex præcep-
to ponenda est, quod nec facultas omnipotens, nec
voluntas summe bono desitad benefaciendum; cur
non eodem jure infinita bonitatis, ex præcepto est
summe amandus?

4. Objicies: Præcepta charitatis includuntur in
aliis præceptis Decalogi, ergo & observatio præcep-
torum charitatis in aliorum præceptorum observa-
tione, sed præcepta Decalogi observari possunt ab-
sque aen speciali charitatis Dei, ut tradit D. Thom.
1.2. quest. 100. art. 10. & 2.2. quest. 44. art. 1. ad 1. ergo
& præcepta charitatis. Prima hujus discursus præ-
missa constat ex D. Thoma art. 1. citato ad 3. ubi, cum
sibi objecisset: * *Si de charitate darentur aliqua præ-
cepta, deberent ponere inter præcipua præcepta, quæ
sunt præcepta Decalogi, non autem ponuntur: ergo.*
* Respondet: * *Dicendum, quod omnia præcepta
Decalogi ordinantur ad dilectionem Dei, & proximi-
mi, & id est præcepta charitatis non fuerunt conmu-
meranda inter præcepta Decalogi, sed in omnibus
includuntur.* * Respondet hujusmodi solutione in-
nixus præcepta charitatis aedò aperta nobis esse, ut
sicut præceptum de fide recta in Deum, & de spe in
illo collocanda, ita de amando, non oportuerit in
Decalogo evulgari. Sensus igitur solutionis D. Thomæ
est, præceptum dilectionis Dei, & proximi in aliis
Decalogi præceptis includi tanquam primum prin-
cipium, ad quod omnia reducuntur; & similiter eorum
actus: *Qui enim Deum, & proximum diligat, tota
legem implebit.* Quod de eo, qui proximum dil-
igit, nos edocuit Paulus ad Roman. 13. eo quod ad
charitatem pertineat, quia proximus diligitur pro-
pter Deum: ut ponderat S. Augustinus de Doctrina
Christiana, cap. 30. & S. Thomas ad Roman. 13. lecit. 2. vi-
deatur Thomas Sanchez lib. 3. in Decalogram, in pro-
mio. ubi haec expositionem ex ipso D. Thoma, Cae-
tano, & Navarro adducit. Et constat aperte ex 1.2.
quest. 100. art. 4. ad 1. ubi ait: * *Præceptum fidei præ-
supponitur ad præcepta Decalogi, sicut præceptum
dilectionis.* Ergo quod non fuerint scripta in De-
calogo, validius argumentum pro illis suppediat.

5. Objicies secundum, locum alium D. Thomæ ex ea-
dem quest. 44. art. 4. ubi præceptum diligendi Deum
ex toto corde sic exponit: * *Ad secundum dicendum,
quod duplicitate contingit, ex toto corde Deum dil-
gere. Uno quidem modo in actu, id est, ut totum cor
hominis semper actualiter in Deum feratur, & ista est
perfectio patriæ. Alio modo, ut habitualiter totum
cor hominis in Deum feratur, ita scilicet, quod nol-
contra Dei dilectionem cor hominis recipiat, & haec
est perfectio viae.* Ex quibus sic arguitur. Quid diligit
Deum ex toto corde, prout est perfectio viae, verè ob-
servat præceptum charitatis Dei, sed qui habitualiter
Deum diligit, nil contra Dei dilectionem agens, dil-
git Deum ex toto corde, prout est perfectio viae: ergo.
Cum autem habitualiter haec dilectio, & nil contra Dei
dilectionem agere, absque actu interno amoris Dei
contingere possit, servando scilicet Decalogi præ-
cepta, & habendo animum paratum ad dilectionem Dei
(sicut de dilectione proximi tradit Angelicus Do-
ctor 2.2. quest. 184 artic. 2. ad tertium, * Sufficit(inquit)
ut fe-

Tractatus 6. Miscellan.

532

ut feratur in singulos habitualiter, & secundum animi preparationem:) * Inde non leviter concludi videtur, præceptum diligendi Deum ex toto corde, cui præceptum dilectionis proximi simile est, satis adimpleri, juxta principia D. Thomæ, si voluntas in Deum habitualiter feratur, secundum animi præparationem, nil contra Dei dilectionem agens. Respondeo, perfectionem via consistere in observatione duplicitis præcepti dilectionis Dei, affirmativi scilicet, & negativi: primo obligatur homo elicere actum amoris Dei, non quidem pro semper, hæc enim est perfectio patriæ, sed al quoties in vita, ut infra dicemus. Præcepto vero negativo nil agendi, quod dilectioni Dei opponatur, semper, & pro semper obligatur: & sic se habens, dicitur homo habitualiter Deum ex toto corde diligere, quia nil contra Dei dilectionem recipere paratus est.

6. Objecies tertius D. Thomam 2.2. quest. 18.4. art. 3. ad secundum, ubi ait: * Perfectio divinae dilectionis universaliter cadit sub præcepto; sed transgressio nem præcepti evadit, qui quomodo cumque perfectionem divinae dilectionis attingit: est autem infimus dilectionis gradus, ut nil supra eum, aut contra eum, aut æqualiter ei diligatur. * Et infra: * Non est transgressor præcepti, qui non attingit ad medios perfectionis gradus, dummodo attingat infimum. * Ex quibus sic: Qui nil supra Deum, aut contra Deum, aut æqualiter ac Deum diligit, præceptum dilectionis Dei adimpleat: sed nullo actu charitatis elicito, verificari potest, nil supra, aut contra, aut æqualiter ac Deum diligi: ergo & adimpleri præceptum dilectionis Dei super omnia. Cui videtur facere Cajeranus 2.2. quest. 186. art. 2. dum ait: * Infra limites præceptorum communis modo servandorum salvatoris dilectionis Dei super omnia. * Respondeo, D. Thomam loco supra citato supponere præceptum dilectionis Dei alii locis à se traditum, & explicare gradum dilectionis ad illius usus adimpletionem requisitum: dicitur, infimum sufficere: id est quod non esse transgressor præcepti, qui illum attingit, id est, qui eo actu dilectionis feratur in Deum, ut nil supra eum, aut æqualiter ei diligat. Qui enim creaturam plus, aut æquè, ac Deum diliget, neque infimum quidem charitatis gradum attingeret, & multo minus, qui contra Deum aliquid eius præceptum frangeret, quia actus dilectionis Dei etiam insimus, cum eiusmodi creaturarum amore componi non potest. Itaque genuinus D. Thomæ loci sensus est, eum, qui eo actu fertur in Deum, qui secum non comparatur aliquam dilectionis creaturarum supra Deum, aut contra Deum, aut æqualiter ei, non esse transgressor præcepti charitatis, quia actus ille dilectionis, quo in Deum fertur, licet nec supremum, nec medios perfectionis gradus, attingit tamen infimum.

7. Objecies quartus D. Gregorium Homil. 20. in Evangel. ubi ait: * Verè enim Deum diligimus, si mandata eius custodimus. * Et Augustinum sermon. 53. de tempore, ubi ait: * Dei verè dilectio in observatione mandatorum eius tota consistit. * Respondeo, inficax ex his Patribus argumentum desumi: eorum enim verba solum evincunt à posteriori, & ab effetu recte colligi, Deum diligere, qui mandata eius custodit, juxta illud Joannis 14. si quis diligat me, seruabit.

§. II.

Coniectaria.

8. Ex dictis inferri, nullatenus sustineat postulationem afferentem non dari spes aequaliter præceptum actus charitatis, quod ex hac virtute procedat. Quam maximum errorum continet, dicit Lorca 2.2. q. 37. & ut minimum ut scandalum denavit Summus Ponitex Alex. Septimus, datus Septembri, anno 1665. Inter alias enim in Congregatione Generali sanctæ & Romane Inquisitione damnatas, & sub pena excommunicacionis publicitas, hæc extat. Homo, nullo unquam vita faciente, tenet elicer actuū fideli ſei, & charitatis, ex præceptum divinorum ad eas virtute pertinentium. Unde constat ut scandalum in posterum reprobandum quodammodo opinionem afferentem, non dari possit præceptum charitatis, sed generale, cui per alios præceptorum adimpletionem, fatus sit.

9. Inferitur secundum, ab scholis exterminatis sententiam eorum, qui obligationem ad aequalitatem charitatis, indirectam solum esse, defendunt, non ortam ex vi præcepti divinitatis haec virtute pertinentem, sed ad virtutes alias. Vnde gratia præceptio religionis; ut quando existenti in mortali occurrit necessitas communicandi, vel celebrandi, vel conficiendi aliquid Sacramentum, & non habet copiam Confessoris.

10. Inferitur tertius, defensari ulterius non posse postulationem afferentem ad actum charitatis sibi numeri, quia alia via justificari non potest. Alius quidem Sacramento Penitentie justificationem omnime posset, nullo unquam vita sua tempore tenere elicer actuū charitatis. Quod expedit damnatum est ab Alex. VII.

11. Inferitur quartus, falsam protius esse opinionem quorundam afferentium eum, qui semel in dignitate Eucharistiam sumat, adimpleat speciale actionis præceptum. Quam tenuit Mag. Banzer in Universitate Salmantina Primarius D. Thomas Cardinæ moderator 2.2. q. 4.4. dub. i. conclus. §. Alius dicitur verba eius sunt: * Nihilominus dico secundum quod absque scrupulo credi potest, quod qui digniter Eucharistiam semel in anno, adimpleat sibi speciale præceptum charitatis. Sicilie, quem superpredicione, referit, nec refellit M. Serra 2.2. quest. 4.4. in ubi ait: * Certum est præceptum charitatis obligat ut pluries in discursu vite, actum dilectionis Dei proximi eliciat homo. Sunt nihilominus quidam absque scrupulo credi possente præceptum charitatis adimplevisse eum, qui semel in anno quodlibet, dignè Eucharistiam sumpsit. Hac in quantum tentatio nequit quam in posterum sustiniri potest, nam cum Eucharistia semel in anno quilibet, dignè sumpta possit, quin præcedat, comitem, vel subsequatur charitatis actus, sola confessione prævia examinato trite procedente: sequitur manifestè hominem malo unquam vita sua tempore tenet elicer actuū charitatis, ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis. Quæ est propositione ab Alex. Septimo damnata.

§. III.

Animadversio in Baronium.

12. Quamvis doctissimus M. Bannez sententiam nuper ex ipso fideliter excerptam tenuerit: & nec eius verba Baronius ipse iniciari audeat, nihilominus suadere tentat, mala fide ab Amadeo citatum, & à prefata opinione fusse proſus immunitum, sic disputatione 3. operi contra Amadeum, sect. 2. §. 1. fol. 312. Quem ibi carpit, quod ex verbis Magistri Bannez, sic intulerit. * Videtur M. Bannez communasse praeceptum speciale charitatis in praeceptum dignè sumendi Eucharistiam, quod est equivalenter illud negare. * Quia consecratio legitima est: & (ut notavit D. castillo de Parantent. disputatione 3. num. 4. & 95.) ex Bannez sententia inferatur, praeceptum speciale charitatis cessare in eo, qui aliunde est justificatus. Quod hodie assertere, aequè nefas est.

13. Et ut prefata confutationis robur magis innoscat: Amadæ argumentum in Magistrum Bannez retorique, & simul instaurato ex alio, quo ipse M. Bannez impetrat M. Sotum afferentem in Baptismo adimpleri præceptum, quo omnes tenentur, diligere Deum super omnia, cum ad usum rationis pervenerint. * Sic enim in illum insigunt 2. 2. quest. 44. artic. 1. dub. 1. * Dicit Sotus, quod in Baptismo impletur istud præceptum, quia tunc dat homo nomen suum in militiam Christi. Sed tamen non video, quomodo tunc speciale præceptum charitatis adimplatur, quoniam parvuli habitualiter amant, sicut & credunt. Adulti vero (attende) cum sola attritione dignè suscipere possunt Sacramentum Baptismi: ergo in susceptione Baptismi non adimpletur speciale præceptum dilectionis Dei. * Hæc Bannez: que in illum cum Amadeo, sic urgeo. Adulti cum sola attritione, dignè suscipere possunt Eucharistiam: ergo in susceptione Eucharistiae non adimpletur præceptum dilectionis Dei: ergo si ad alterum adimplendum non tenentur, evidens est, speciale præceptum charitatis, aut cessare in eo, qui aliunde justificatus est, aut in præceptum dignè sumendi Eucharistiam esse commutatum. Ergo vel argumentum M. Bannez contra Sotum nullum est, aut Amadæ contra Bannez aperte concludit.

14. Instat Baronius, infideliter citatum M. Bannez, * quia licet dicat, satisficeri huic præcepto charitatis, cum quis semel per annum dignè sumit Eucharistiam: tamen, quasi huic responsioni diffidus addit, (quod non debuerat tacere Amadæ) huic præcepti omissionem nobis ignorantibus posse ad peccatum lethale imputari. * Verum si hæc expostulatio justa foret, potuisset & debuisset Baronius, in Magistrum Serra, qui ad litamentum istud primò tacuit, primò invehi. Potuisset etiam contra Mag. Petrum de Ledesma id ipsum urgere, qui, licet ex eodem instituto, non alter Magistrum Bannez citatum adducit tom. 2. Sum. tract. 3. cap. 5. post 6. conclus. Ubi si refert: * La sexta sententia es, que el que cumple con el precepto de la comunión, recibiendo dignamente el Sacramento de el altar, cumple con el precepto de amar a Dios sobre todas las cosas. Esta sentencia tiene el P. M. Bannez en el lugar alegado. Esta manera de decir me parece muy dificultosa, porque el precepto del amor de Dios es muy diferente del de la Eucharistia. Luego con comulgar no cumple uno con el precepto de amar a

Dios. * Hæc Ledesma: ab his tamen mala fide citatum Bannez, nec ipse Baronius dicet, cur ergo Amadæ impetrat?

15. Et quidem neuter mala fidei redargui potest, quod ultimam circa præceptum amoris Dei conclusionem omisit, quia hæc post nuper traditam de adiunctione hujus præcepti, per dignam suscepionem Eucharistie, M. Bannez subiectat: * Tandem dico, quod fortassis, nobis ignorantibus, aliquando est omissione hujus præcepti: sicut etiam solet esse omissione orandi Deum. * Non dicit, esse peccatum mortale, necedo hæc addidit, quia alteri conclusioni diffidus fuerit, sed quia fortassis plures in anno persone obligati charitatis præceptum, & nos ignoramus. Plures enim intra annum casus occurrant, in quibus dispergit Doctores, sit necne obligatio ciendi, utrum speciale amoris Dei: verb. grat. An quisque ad illum persone tenetur, quoties contritionem peccatorum habere debet, aut veram eorum de testationem extra Sacramentum? An quoties aliquem in Deum blasphemantem audierit? An quoties beneficium magnum à Deo accepit?

An quando gravis odii Dei tentationes instant? Et similes, in quibus omissione hujus præcepti fortassis, nobis ignorantibus, datur. Quæ proinde ignorantia ex diversitate opinionum probabilem suborta, à peccato, etiam veniali, ne dum mortali nos excusat. Quapropter consulto M. Bannez non dixit, nobis ignorantibus posse ad peccatum lethale imputari, ut Baronius illi affinxit, sed fortassis, nobis ignorantibus, aliquando esse omissionem, sicut & orandi Deum. De hac ergo ignorantia inculpabilis ex varietate opinionum, circa tempus obligationis hujus præcepti, loquitur Magister Bannez ubi supra, quia licet existimet, præceptum amoris Dei persone sufficienter adimpleri digna singulis annis, Eucharistie susceptione: ceterum tamen, & merito, aliis etiam temporibus fortassis persone obligare, & per ignorantiam omissionem inculpabilem contingere. Hoc autem eodem verborum tenore scribere potuisset, quamvis ad actum speciale amoris singulis annis elicendum obligasset, ut plures alii obligant. Sicut ergo, si hanc communem conclusionem premissem, non esset argumentum diffidentia, quod post illum adjungeret: Fortassis, nobis ignorantibus, aliquando est omissione hujus præcepti: ita similiter, nec quod post doctrinam de adiunctione præcepti charitatis per dignam sumptionem Eucharistie, adjecerit. Nil ergo in Magistrum Bannez peccavit Amadæ, sicut nec M. Ledesma, nec M. Serra: Solus ergo Magister Bannez defecit, vel si mavis, & Baronius dum illum defendit, eratis verbis tanti Magistri, & alii ex suo penitus suppositis.

§. IV.

An obligatio elicendi actum charitatis Dei proveniat ex præcepto affirmativo hujus virtutis? An ex negativo?

16. NIL clare determinatum habemus: id est quæ controverti adhuc potest, an ex vi censuræ Alexandri VII. damnata etiam maneat opinio afferentium, solum dati speciale præceptum actus charitatis negativum, nempe, non habendi odio Deum? Et consequenter, neminem teneri ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis actum

charitatis elicere, ni opus fuerit ad evitandum periculum succumbendi urgenti tentationi odii Dei.

17. Ratio difficultandi præcipue desumitur ex obligatione eliciendi actum fidei, quæ non occurrente necessitate profitendi fidem, provenit, secundum plures, ex præcepto negativo non dissentienti revelatis, seu non succumbendi tentationi contra fidem, ut videtur apud Magistrum Prado tom. 1. quæst. Moral. cap. 7. de fide, quæst. 4. §. 4. num. 15. & sequentibus. Quibus facilè consentient Doctores alterentes, pueros, cum ad usum rationis perveniant, non adstringi præcepto dilectionis Dei. * Quia si tunc (inquit M. Prado num. 14.) non obligat præceptum positivum actus fidei, nunquam obligaret, quia non est major ratio temporis sequentis. * In modo nec in articulo mortis esse obligationem directam actus fidei, sed indirectam, nempe ex alia virtute provenientem, ad cuius actum debeat fidei actus procedere, tradunt Sanchez, Trullench, Bonacina, Lugo, Granado, & alii apud Prado suprà num. 17. & sequentibus. Ergo sicut, saltem extra primum instans usus rationis, obligatio eliciendi actum fidei, cessante necessitate illam confitendi, non oritur ex præcepto positivo hujus virtutis, sed ex negativo; ita similiter de obligatione eliciendi actum amoris Dei, sentire licebit.

18. Secunda difficultandi ratio, sumitur ex doctrina D. Thomæ, prouætæ M. Acacij de Velasco exposita tom. 1. refut. Moral. verb. Amari proximo, resol. 55. num. 4. Ubi cum supposuisset Angelici Praceptoris doctrinam ex 1. 2. quæst. 100. art. 10. alterantis, actum charitatis, secundum quod est quidam actus, per se cadere sub præcepto legis: * Quod de hoc (inquit) specialiter datur: diliges dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. * Quibus, tam dilectionis proximi, quam Dei speciale charitatis præceptum dari, apertissime docet. Nihilominus M. Acacius ubi supra constanter defendit, non esse obligationem diligendi proximum actu interno, & speciali charitatis, nisi, ad evitandum odium, necessarium sit. Quam sententiam, ut D. Thomæ, & aliorum communem tueret, dicens: * Santo Tomas, y comunmente los Doctores enseñan, que no debemos amar al proximo con actos internos especiales, sino es en caso, que fuese necesario para evitar el abortecimiento. * Ex quibus sic intulit Amadæus. Quid ergo? Dicemus ne, in doctrina D. Thomæ neminem tenere amare Deum actu interno speciali amoris, nisi cum opus fuerit ad evitandum odium? Expende vim consequentia. Et ut luculentius. Sic instauro argumentum: de utroque actu charitatis Dei, & proximi datur speciale præceptum; sed speciale præceptum charitatis proximi non obligat ad actu internum amoris, nisi cum opus fuerit ad evitandum odium, ergo neque speciale præceptum charitatis Dei. Hæc est vis consequentia, quam Amadæus lectori expendendam commendavit, & quæ obligationem ad actu charitatis Dei ex solo

præcepto negativo hujus virtutis provenire, concessis præmissis, aperte videtur
concludere.

* *

S. V.

Animadversio altera in Baronij.

19. Consequens præfacta ad eo ex ea Baronijs suis, ut in Amadæus, (qui ei asseditus præstribit, ut falso supponit) sic exclamat: id est. * Quis ista ferat: ad præcepta etiam D. Thomæ sanctissima, deduci consequentia impia, & absurdas? * Si esto: Ideo vero Amadæus in invitarer, alteram ex præmissis claudicare, invicuit; non maiorem, ut aliqui temere dicunt, minorem. Nam cum speciale charitatis præceptum de actu dilectionis Dei, & proximi debet, utru D. Thomas ubi supra, & constat ex Evangelio Matthæi, nequit consequenter alter, actu intemum amoris Dei per se cadere sub præcepto affirmativo, non verò actu amoris proximi.

20. Verum, utraque præmissa concessa, Baronij consequentiam irridet. Nec mirum, cum præceptum speciale amoris Dei, & proximi expozitione renuerit, illo veteri proverbio: Qui amarit amicem suum: quasi præceptum amandi proximi ea ratione se habeat respectu præcepti mandatum Deum, ac præceptum amandæ canem, cum præceptum amandi proximum: aut quia proximi, & canem, darentur duo specialia præcepta inter se: sicut & amoris Dei, & proximorum. Unde cludit, ridiculam esse argumentationem a præcepti speciali amoris proximi ad amoris Dei. Id est. * Canem amici non debet singulari affectuus qui, sed amicitia satisfaci, si habeat animus patrum ad canem diligendum, cum occurrit occasio mico testandum, eius cane non omnino neglegat. * Ex his præmissis inferit, quod licet amandi proximi speciali præceptum non obligat per se actu internum amoris, nil inde conclusum contra obligationem ad actu internum amandi proximi ex præcepto affirmativo proventem. * Alioquin quis faciat præcepto charitatis in Deum, & cum eodem loco, quo canem, reponam. Verba cui vertam, nescio. O Baronijs non tam imbellis sum fuis; i cœum verò non sensisti. Et quidem si in ligatione amandi Deum non alia amandi proximi contineretur, quam in præcepto amandi proximi obligatio amandi eum canem; aut præceptum amandi canem datur simile præcepto amandi proximi, quod, juxta Evangelium, simile est præcepto amandi Deum: discutens Baronijs irridet ad fore. Sed cum omnia lecū se habeant, & ipse ignorare non possit, consequentia, & conscientiam fugere non poterit.

21. Et utres magis innotescat, sic formo argumentum. Ex eo, quod Christus Dominus, eodem modo loquitus fuerit de speciali præcepto charitatis Dei & proximi, inferunt Doctores, dati præceptum speciale divinum, & supernaturale charitatis proximi quo ex charitate, amore & operi naturali remunerandum diligere (quod esse de fide certum est). Trullench lib. 1. Decalogi, cap. 5. dab. 4. n. 4. Ergo quod Christus Dominus de utroque speciali præcepto charitatis Dei, & proximi eodem tenore reborum locutus fuerit: legitima haec est consequentia: actu internum supernaturale charitatis proximi: ergo ab eo cadi sub præcepto affirmativo, ergo & ad causam nus supernaturales charitatis proximi: ergo ab eo posito consequentis validum est argumentum. sed

S. VI.

*Præceptum affirmati-vum amoris Dei,
& proximi efficaciter
probatur.*

actus internus, & supernaturalis charitatis proximi in opinione D. Thomæ (ut testatur Acacius de Velasco) per se non cadit sub præcepto affirmativo: ergo neque actus charitatis Dei: ergo ex negata obligatione diligendi proximum actu interno charitatis supernaturalis, ex vi præcepti affirmativi pertinentis ad virtutem charitatis, efficaciter arguitur contra obligationem amandi Deum actu interno charitatis, ex vi præcepti affirmativi; solumque concedendum ex vi præcepti negativi spectant s ad hanc virtutem. Neque hoc argumentum, ut falsò imponit Baronius ubi suprà, contendit Amadæus ex D. Thoma, præceptum charitatis amandi Deum nullum dari speciale. * Sed non dari speciale affirmativum, si de amando proximo non detur: * Nam cum præceptum charitatis, inquit, de utroque amoris actu, Dei scilicet, & proximi specialiter detur, juxta illud Matthæi 22. secundum autem simile est huic: *diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Aut utrumque sub præcepto (nempe affirmativo) cadere, aut neutrum formaliter dicendum est. Consequentiam desidero. * Hoc Amadæus, quibus, ut pater, speciale præceptum affirmativum amoris Dei non insinuat, sed & proximi etiam concedendum intendit.

22. Quapropter meliora sapiens Baronius sol. 326. benè assertit, falsum esse, nullum dari speciale præceptum affirmativum dilectionis proximi, & contra expressa Christi Domini verba, Joannis 13. Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem. Id verò tradidit à D. Thoma Quodlib. 4. art. 24. ad 1. suadere tentat, sol. 327. ex quo loco oppositione conclusionem deduxit Acacius de Velasco. * Eo enim quodlibet & articulo ad primum (inquit Baronius) eruditè differit D. Thomas, & varias resert Patrum sententias de adolescenti Matthæi 19. &c. * Carerum hujus testimoniū explicationē, non everam, sed restauratam Acacii assertionem censeo, quia obligationem ad actuū internū amoris proximi, coloci à D. Thoma traditam fuisse, Baronius ipsius suadere contendit ex eius necessitate ad observantiam præceptorum secunda tabula, quo (inquit) amore sublato, ceterā natant, nec impeli possunt, multominus collectim omnia, nisi præter veluti radix hōrum fructuum singularis ex charitate affectus in proximum. Sīea (inquit) sit necessitas, & efficacia specialis dilectionis in proximum ad servanda secunda tabula præcepta, quid futurum patas de singulari amore in Deum, ut sumnum bonum ad servanda collectim omnia præcepta? Hoc autem argumento solum evincit Baronius, juxta D. Thomam, loco suprà citato, amorem Dei, & proximi cadere sub præcepto, ut necessarium ad aliorum præceptorum adimplitionem: quod est idem, ac dicere: dari obligationem ad ejusmodi actus internos ex vi præceptorum ad alias virtutes pertinientium, quando ad eārum observantiam opus fuerit; quod nullus unquam negavit. Quodlibetum ergo quartum D. Thomæ art. 24. citato, ne leve quidem iuppedit argumentum pro speciali præcepto affirmativo amoris proximi, ad virtutem charitatis, & non ad aliam, direc[t]è reducendo.

23. Ex aliis ergo locis D. Thomæ, probari debet obligatio eliciendi actuū amoris proximi ex vi præcepti affirmativi ad hanc virtutem pertinentis; quod nullibi à D. Thoma (quidquid Acacius dixerit) negatum inventio.

**

24. **Q**uod detur obligatio eliciendi actuū amoris Dei non solum ex præcepto negativo, sed etiam ex affirmativo, ad virtutem charitatis pertinente: probant efficaciter fundamenta pro speciali præcepto hujus actus superioris iacta: Charitatis enim præcepto, quod primum, & maximum est, id negare, quod alius virtutum præceptis conceditur, valde ratione dissonat, cum Dei dilectio totius vitæ Christianæ fundamentum sit: unde à Conciliis, universæ legis observantia dicitur: ergo sicut ex aliis virtutibus, quæ objecta longè inferioris ordinis habent, non solum præcepta negativa, sed etiam affirmativa diminuit, ita ex virtutibus fidei, spei, & charitatis, quæ perfectiores sunt, & præcipue ex charitate, quæ major omnium est. Cum igitur charitas specialis, & præstantior virtus sit, & eius actus ad salutem necessarius, nullo apparenti fundamento dici potest de tali actu speciale præceptum affirmativum non dati.

25. Urgetur, quia si ex solo præcepto negativo non succumbet tentationi odii Dei, teneretur quis actuū charitatis elicer, sequeretur, quod si homo nullo sua vita tempore, ejusmodi tentatione urgeatur, nullo ad actuū charitatis ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis adstringeretur. Que est proposition ab Alexandro VII. damnata: ergo facendum est necessari, obligationem eliciendi actuū charitatis, non solum ex præcepto negativo, sed etiam ex affirmativo hujus virtutis, aliquando directe provenire. Quod argumentum præceptum affirmativum fideli, & spei ex quo comprobatur.

26. Major est difficultas circa actuū amoris proximi. Dicendum tamen est, similiter dari speciale præceptum affirmativum de actu interno supernaturali amoris proximi. Ita communiter Theologi, quos citatos sequitur M. Prado tom. 1. ques. Moral. cap. 12. ques. 4. §. 2. num. 15. Probatur primò ex verbo Christi Domini, Matthæi 22. & Marti 12. Diliges dominum Deum tuum, est primum, & maximum mandatum. Secundum simile est huic: *diliges proximum tuum, sicut te ipsum.* Et Joannis 13. vers. 34. Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dixi vobis. Quod præceptum secundum communem Sanctorum Patrum, & Theologorum expositionem, est affirmativum charitatis supernaturalis, nos obligans diligere proximum propter Deum. Qui quidem actus nequit non esse simul charitatis Dei. Unde Apostolus ad Roman. 13. Qui diligit proximum legem implevit. Exclusus verbis D. Augustinus tom. 9. tract. 9. in Primam Ioannis 4. sic infert: * Necesse est ergo, ut Deum diligat, qui diligit fratrem. * Secundò probatur ex D. Thom. ad locum Pauli ad Rom. 13. lez. 2. ubi sic. * In dilectione proximi includitur dilectio Dei, sicut causa includitur in effectu. * Et 1. z. ques. 100. art. 10. & 2. 2. ques. 44. art. 7. explicans præceptum Christi domini, Matthæi 22. Diliges proximum tuum, sicut te ipsum: inquit: * Modus dilectionis tangitur, cum dicitur, sicut te ipsum, &c. Et hoc tripliciter, primò quidem ex parte finis, ut feliciter aliquis diligat proximum propter Deum, sicut selpsum propter Deum debet

debet diligere, ut sic sit dilectio proximi sancta. * Diligere autem proximum propter Deum, ita tenebitur ab illo actu interno charitatis supernaturalis proximi: hujus ergo praeceptum nobis injunxit Christus Dominus loco supra citato. Ex hoc autem dilectionis actu praecepto, necessaria consequtione deducitur, nil contra proximum a nobis efficientum, & illi subveniens in necessitatibus corporalibus, sicut necessitatibus propriis: idque tantum suadet authoritas D. Thomae ex quodlib. 4. art. 24. ad 1. non verò, ut quidam volunt, non dari praeceptum affirmativum actus specialis, & formalis amoris proximi. Quod negari quidem non potest, ex mente D. Thomae, aliis in locis expressa.

QVÆSTIO II.

Quo tempore obliget præceptum speciale actus interni amoris Dei super omnia.

1. IN hoc puncto quot capita, tot sententiae: non nullas referam. Prima assit, præceptum charitatis Dei per se, & directè tantum obligans in articulo mortis, ita nonnulli Theologi innixi auctoritate D. Thomae. Probant primo ex 4. disp. 17. quest. 3. ad quaest. 4. ubi ad similes questio[n]es decidendas, hoc jecit fundatum. * Præcepta affirmativa non obligant ad statim, sed ad tempus determinatum: non quidem ex hoc, quod tunc commodo impleri possunt, &c. Sed ex hoc, quod tempus necessitatem urgentem adducit. * Extra articulum autem mortis, per se loquendo, nullam necessitatem agnoscit D. Thomas ad ea, quæ sunt de necessitate salutis exercenda, ut videatur deduci ex his, quæ traditæ confessione, & Baptismo in addit. ad 3. part. quaest. 6. art. 5. in corpore, ubi ait: * Quia quæ sunt de necessitate salutis, tenetur homo in hac vita implere, id est si periculum mortis immineat, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad confessionem faciendam, vel Baptismum suscipiendum. * Ex quibus M. Canus in relect. de penitent. part. 4. §. Secunda propositio, ad obligationem amandi Deum speciali actu dilectionis, nullum tempus determinat, præter articulum necessitatis, in quo rancum hoc præceptum, sicut & reliqua affirmativa, obligare autem non potest. Nec peccat (inquit) mortaliter, qui non diligit Deum, nisi necessitatis articulus intercedat. * Quapropter semel tantum per se in vita obligare, putat probabile Illust. M. Acatus de Velasco tom. 1. refol. Moral. verb. Amor, refol. 33. n. 2. dum hanc opinionem referens, inquit: * Con que se libran los fieles de muchos escrupulos. * Et sequitur Remigius in Sum. trall. 2. cap. 1. de 1. præcep. Decalogi, §. 3. Et ab alisis traditatis supponit M. V. etiæ in relect. de obligat. pervenientis ad usum rationis part. 3. n. 11. Ubi de tempore, quo amoris præceptum obligat loquuntur, plane supponit, suo tempore sententiam fuisse communem habet enim: * Nec videtur sufficiens solutio communis, quod tenetur semel in vita. * Cui consentiunt non ignobiles Magistri, quibus convenit Joannes Sanctius in Selectis disp. tnu. 21. §. Nec frangitur, Ubi hanc dicit, esse veriorem sententiam: * Nam supposito, quod nullum tempus determinatum signet Deus, quo debet diligere, liberum relinquit hominem, ut tempore à se electo obligationem exequatur: & cum articulus mortis ultimum vitæ tempus sit, & aliud eligere nequeat, constringitur, in illo præceptum implere.

4. Secundò probatur, quia præceptum concordie non obligat per se ante articulum mortis: nec præceptum actus charitatis. Antecedens est Thoma in add. ad 3. p. 9. 6. art. 5. ubi confessum est obligare, quando contrito obligar. Ad hanc rem teneri per se, neminem putat, nisi in articulo mortis, quia ex iure divino pro confessione præceptum ibi concludit, ut constat ex numero precedentem. Est commune Theologorum cum Cajetano in sua edit. Veneta, anno 1584. & in antiquis Parisijsianis 1530. verb. Contrito, §. Tempus autem, nescire. * Quantum ad vitandum novum peccatum transgressionis præcepti de continuatione, tempus determinatum ad articulum necessitatis, sicut in aliis affirmativis præceptis contingit. Prima necessitas articulus mortis, qui tenetur homo in hac vita contineri. Secunda est suscepitio, vel administratione sacramenti, & universim exercitatio cuiuscumque causa exigentis necessarij homini sine peccato mortaliter. * Sic Cajetanus, quem sequuntur M. Canus obijp. §. 4. Propositio, & viginti DD. apud Landrum tom. tract. 5. disput. 1. quest. 37. Diana p. 5. tract. 11. n. 13. part. 11. tract. 8. ref. 51. §. Dico itaque Et novissime, quod mirabile est, hanc opinionem falsam vocat, & immo amplectitur Vincentius Baronius in opere contra madama disput. 3. sect. 2. §. 2. fol. 15. ubi fecit. * Præceptum contritionis est quid posterius lapsu penitentium; & disp. 2. probatum est, dilationem quamcumque non esse novum peccatum, nisi accedentes gentia, desiderio liberioris vite. * Ergo iuxthabitu[m], qui non ex desiderio liberioris vite, commitemus usque ad articulum mortis different, non posbit contra præceptum penitentia, vel charitatis horum Doctorum sententia efficax videatur summa gumentum pro licita dilatione amoris Dei ulque articulus mortis. Instauit sic: pot pecatum commissum non minus urget præceptum communis, quam amoris Dei; quia sentiuimus, secundum communem Theologorum sententiam, illi formiter actus charitatis: & econtra actus charitatis formaliter, aut virtualiter actus contritionis, videt D. Thomas in 4. disp. 17. quest. 1. ad 4. quaest. 1. * Dicendum (inquit) quod fervor dilectionis necessitate secum conjunctum habet odium contritio. Ergo si post commissum peccatum potest contritio differti usque ad articulum mortis, potest iam actus charitatis Hæc consequatio videatur concessaria, concessis præmissis. Quod vero antepotum teneatur quicunque actum charitatis elicere, & autem perpetrat, usque ad mortem iteranter non stringatur, difficultè captu est.

5. Tertio probatur ex auctoritate Doctorum, dum extremè oppositam sententiam defendunt, præceptum amoris Dei homines obligandum primum instanti rationis atque in communis inter Thomistas: inde nouissime ex parte hujus Scholæ suam conclusionem probant: quia nū adulterii in primo instanti nū rationis præceptum charitatis teneatur: Vix (inquit) illud præceptum articulum mortis assignari potest. * Sic M. Bañez & M. Soto, quos refutat Baronius in opere contra madum, disput. 3. sect. 2. art. 1. §. 1. fol. 212. & sequitur ipsum ibidem, cum 1. part. Theol. mor. contra Carolem, disput. 2. sect. 1. art. 3. fol. 137. ubi facit: * Quod tunc instanti primum rationis elabit, & coquere non extimunt à præcepto amoris Dei, vix aliquo tempore verisimili possumus aliud tempus illi præcepto impendo designare, nisi ad finem vita, & mortis articulum devolvantur. * Sic Barontius, & auct. illius

Mag. Prado tom. i. quæst. moral. cap. 7. quæst. 5. §. 4. n. 14. & t. ubi ait: * Si tunc non obligat, numquam obligaret (nempe usque ad articulum mortis) quia non est major ratio temporis sequentis. Ex quibus sic arguitur: ergo homini, qui in primo instanti usus rationis auctum charitatis eliceret, nullum tempus ante articulum mortis assignari potest, in quo ad illum iterandum teneatur. Ergo omnes Thomistæ, qui huic obligationi fecerunt satis (ut suppono) non tenebuntur ad auctum amoris Dei usque ad articulum mortis. Benè. Ergo reliqui Doctores extra Scholam Thomisticam, qui talen obligationem pro primo instanti usus rationis non agnoscunt, consequenter asserant, præceptum speciale charitatis extra articulum mortis non obligare. Quod hæc consequio sit legitima ex præmissis, latenter omnes Thomistæ super citat: acquì probabilissima est sententia negans obligationem eliciendi auctum charitatis in primo instanti usus rationis, ergo nequit improbari consequio, quæ ex illa necessariò deducitur.

6. Quartò probatnr argumento desumptu ex D. Thoma in addit. ad 3. part. quæst. 6. art. 5. in corpore, ubi de præcepto Baptismi loquens sic ait: Ad Baptismum non est aliquid tempus determinatum, ultra quod, si Baptismum differat, peccatum incurrat. * Et in fea- * Quis quis sunt de necessitate salutis, tenetur homo in hac vita implere; id est si periculum mortis immineat, etiam per se loquendo, obligatur aliquid ad confessionem faciendam, vel Baptismum suscipiendum. Ex quibus sic: Baptismus est fundatum Christianæ vite, & tam in juxta D. Thomam autem periculum mortis nullum est tempus eiusus ipiendo determinatum, ultra quod, si adulterus Baptismum differat, peccatum incurrat. Ergo idem de actu amoris Dei eodem fundamento dici poterit. Urgetur: quia huic principio innixus Scotus, Durandus, Gabriel, Richardus, Paludanus, Suarez, Valentia, Lugo, & alii apud Landrum à Sacramento tom. i. tract. 5. disp. 3. q. 13. assentunt, seclusa lege Ecclesiastica, præceptum confessionis non obligare extra articulum mortis. * Qui præceptum, inquit, affirmativum per se non obligat, nisi in articulo necessitatis, qui per se loquendo nullus est dubius ante mortem. * Atque præceptum amoris Dei est præceptum affirmativum, & aliund nullum est ei tempus a Christo Domino, nec à jure naturali determinatum, ergo, ni ab Ecclesia determinetur, non obligabit absque ad periculum mortis.

7. Hæc sunt fundamenta, quæ pro hac sententia militant, quam proinde gravissimi Doctores sequuntur, & videntur tenete doctissimus Navarrus in Sum. cap. 11. ubi per omissionem amoris Dei, solum putat peccare. Qui dimisit amare Deum, tempore quo sub pena peccati mortalitatem tenebatur ad cogitandam suam latutem spiritualem, veluti cum imminebat mortis periculum, vel necessitas se obicit fumendi, vel administrandi Sacramentum. Sic Navarro proscitit Mag. Tabenam, & Majorem.

S. I.

Animadversio in Baronium.

7. Sententiam nuper relatam, impiam, & absurdam, vocat Vincentius Baronius in opere contra Amadeum, disp. 3. sect. 2. art. 1. §. 1. fol. 314. & ultimum argumentum à paritate præcepti Baptismi desumptum,

fallax, & viciousimum appellat. * Quia non est (inquit) idem iudicium de utroque præcepto: nam præceptum charitatis ad finem pertinet, & Baptismi ad media. Verum hoc effugium nullum est, quia actus charitatis non cadit sub præcepto, ut finis allorum præceptorum est, sed ut medium ad consequitionem glorie, ut bene ait M. Bannez 2. 2. q. 44. art. 1. conclusi: ibi: * Actus charitatis est etiam medium maximum necessarium ad affectionem finis, & eatenus est de illo præceptum speciale; non ut habet rationem finis aliorum præceptorum, sed ut habet rationem ultimi & perfectissimi medi ad affectionem finis. Ergo ex eo, quod præceptum charitatis ad finem pertinet, & Baptismi ad media, insufficiens prorsus est disparitas a Baronio tradita, maxime, ut argumentum de fallaciā redarguat, cum tam actus charitatis, quam Baptismus, ut media tantum, ad al-

sequiōne finis, sub præcepto cedant. 8. Virtuosissimum etiam nostrum argumentum appellat exclamans, numquam D. Thoman docuisse, quod de Baptismi dilatione, in loco supra citato illi adscribitur: * Nec potest (inquit) illi adscribi, nisi per summam calumniam. * Quis hæc apud Baronium legit, & fidem negat? Sed ut nullam huic Authori debet, palam faciem: legi, & relogi D. Thomas locum supra adductum ex addit. ad 3. part. quæst. 6. art. 5. in editione Sulmanticensi (qua utor) anno 1555. & verba, que ex illo adduxi, fideliter excerpta ave- nti: Nec in alterius sensum ab Amadæo detorta. Eccl. claritatis gratia antecedentia, & subsequentia subiungam. Disputat ibi D. Thomas, * Utrum peccator tenetur statim confiteri? * Postquam statuit, ratione communionis teneri, subne- cit: Aho modo obligantur aliqui ad confessionem perse, & sic videtur eadem esse ratio de confessione, & de Baptismo differendo, &c. * Præceptum autem confessionis, iure divino, perse non obligare extra articulum mortis, docent Doctores citati n. 29. & teste Suarez tom. 4. in 3 p. disp. 35. sect. 3. n. 6. et sententia D. Thoma disp. 17. q. 3. art. 1. Et de præcepto Baptismi exprimit D. Th. ubi supra, dicens: * Ad Baptismum percipiendum non tenetur aliquis statim, postquam habuit propositum Baptismi, neque est aliquod tempus determinatum, ultra quod si Baptismum differat, peccatum incurrat. * Ab hac autem assertione statim excipit articulum mortis, subiungens: * Quia ea, quæ sunt de necessitate salutis, tenetur homo in hac vita implere: id est si periculum mortis immineat, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad confessionem faciendam tunc, vel Baptismum suscipiendum. * Enaperte à D. Thoma traditum, nullum esse tempus extra articulum mortis, ultra quod, si Baptismum quis differat, peccatum incurrat. Quo ergo jure, id non posse illi adscribi, nisi per summam calumniam, scripsi. Sed ut calumna in posterum compellas, argumentum à paritate Baptismi defunctum interrogo, & ex ore tuo te iudico. * Si in primo instanti usus rationis homo eximeretur à præcepto amoris Dei, vix aliquaque ratione verisimili possit aliquid tempus illi præcepto implendo designari, nisi ad finem vite, & mortis articulum devolvatur. * Sic fari- sis 1. part. Theologia moralis disput. 2. art. 3. folio 137. cum aliis tuis instiunt, quos supra dedi: Atque omnes Thomistæ cum D. Thoma defendant, præceptum Baptismi non obligare in primo instanti usus rationis, (quibus non differt) ergo vix aliquaque ratione verisimili poterit hinc præcepto implendo, aliquid tempus designari, nisi ad finem vite, & mortis articulum devolvari. Quid ad hæc?

9: Instat Baronius, D. Thomam ibidem addidisse: * Potest contingere, quod in dilatione Baptismi mortale erit peccatum, vel non erit, & hoc penandum ex causa dilationis. Unde si causa dilationis Baptismi mortale peccatum annexum habeat, ut potest si propter contemptum, vel aliquid hujusmodi, Baptismum differat, dilatio erit peccatum mortale: alias non. Fatoe, D. Thoma haec esse verba, quae licet Baronius non referat, excerpere placuit, ut exillis D. Thoma sensus apertius percipiat. Concedo, dilationem Baptismi ex contemptu, vel ex alio pravo fine posse esse peccatum mortale: contendo vero, vi consequentia, idem propositus de dilatione aetatis charitatis dicidere: & ideo deficiente simili causa dilationis, sicut non peccat mortaliter omittens Baptismum usque ad articulum mortis, (solo attento iure divino) ita neque qui actum charitatis Stat ergo argumentum supra conjectum: quod *falso*, & *vitiosissimum* Baronius vocavit. Aliis solutionem remitto.

S. II.

Vera sententia.

10. Extremas relinquam, aliam, quae praeceptum amoris Dei super omnia in primo instanti usus rationis obligare defendit: aliam, quae solum in articulo mortis. Primum defero, quia haec obligatio Authoribus tantum scholasticis est nota, qui ejus meminerunt: & moraliter videtur certum non omnibus inesse obligationem, quam nullus agnoscit, omnes ignorant. Secundum reiatio, quia praeceptum dilectionis Dei est praeceptum amicitiae conciliandae, conservandaeque per totam vitam cum Deo: qui est finis, ex cuius amore, & fruendi desiderio cetera omnia diriguntur, & ministrantur. Incredibile ergo proflus est, quod non obligat usque ad articulum mortis: si enim media ad consecutionem finis, in cursu virae, ex praecepto adhibenda sunt, qui heri potest, quod amor finis ad finem usque vita differatur? Ideo hanc sententiam, quae communis est inter Theologos, tueatur Sanchez lib. 1. summ. cap. 3: Suarez & Valentia, quos refert, & sequitur Castro Palao tom. 1. tract. 6. disp. 1. punct. 4. num. 4. Sotus, Bannez, Lorce & alii, quos sequitur Moncifinost. 2. q. 98. disput. 19. quest. 2. num. 3. & Mag. Prado ubi supra quest. 3. num. 5. & 6. qui constanter assertunt, extra articulum mortis dari obligationem eliciendi actionem charitatis Dei, etiam his, qui in primo instanti usus rationis actum charitatis elicuerint.

11. Jam quo tempore praeceptum hoc ex virtute charitatis obligatur? Non convenient Doctores. Ceterum autem est, secundum omnes, ex aliis virtutibus obligationem procedere, quoties occurrat obligatio se justificandi ad recipiendum, vel conficiendum aliquod Sacramentum. Et similiter ex praecerto negativo ipsius charitatis, quemlibet teneri, actum amoris Dei elicere, quoties ad vitandum odium, opus fuerit. Difficultas solum est de praecerto affirmativo. Respondeo ergo, aliis sententiis omissis, nullum determinate assignari posse: ceterum autem esse dari obligationem aliquoties Deum amandi. In hac conclusione feret omnes Doctores convenient. P. Suarez de Charit. disput. 5. sed. 3. num. 4. sic ait: * Dico teneri hominem non propositus cessare tota vita ab hoc amore. Quare, qui per multos annos non exercet hunc

actum amoris, delinqut contra charitatem. P. Mag. 1. quez, quem refert, & sequitur filiiacum natale. cap. 9. quest. 8. num. 290. dicit: Saltem quanto quoque anno, hoc preceptum ligare. Mag. Iunior Castro Palao ubi supra a punto 4. numer. 10. obitum Reputarem, dilationem trium annorum elegi. Cui confonat P. Coninch disputat. 14. ibi, 3. numer. 53. ibi. * Videtur omnino mortaliter precessus, si hoc preceptum quis ad tres, vel quatuor annos sponte differat. Sicut etiam alii, singulis annis per le obligare, tradunt. Ita Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. disput. at. 174. sed. 6. §. 26. l. orca 2. 2. diff. 2. q. 3. num. 8. Mag. Petrus de Ledesma in Summ. tom. 1. tract. 3. cap. 5. post 6. conclus. Alii vero nullum tempus determinare audent. Et forte antea non obligatur, inquit Mag. Prado tom. 1. Question. Moral. cap. 2. 3. num. 10. Quapropter P. G. anders. 2. quest. 44. controversial. de Charita. tractat. 14. * Aliquoties (quae) in vita credendum est, obligari nos ad hunc amorem, sed diffinire tempus magis in particulari non possum. Et ex hoc capite, ratione ignorantie temporis hujus obligationis, homines excusat a precepto, dicens: * Quoniam tempore obligatur hoc preceptum, est occulta, quod deservet, ut facile admittat invincibilem ignorantiam, que excusat a culpissimis, qui hoc preceptum fortasse non implerent. * Sic P. Granados, cui lubens alienior.

12. Ad argumenta adversariorum respondere. Ad primum desumptum ex autoritate Thomae in 4. distinct. 14. necessitatem urgentem ad praecipuum amoris Dei adimpletionem, non explico me, sed ex vita Christiana fundamento, & innumeris taxandam esse: ac proinde auctum generaliter. Etum amoris Deini non diffundendum, sed quoties in vita elicendum, juxta diversitatem opinionum, de quibus supra.

13. Ad secundum respondere, post lapsum incatum aequum obligare praeciprum contrivit, & praecipuum amoris: nego autem, concitionem deferriri posse usque ad articulum mortis, si articulus iste differatur ultra tempus a Doctoribus, propter amoris elicendo, defigatum. Idque D. Thomae supponit loco ab adversariis adducto ex addit. 2. part. question. 9. artic. 5. dum sic ait: Tunc tenetur quis ad propositionem confitendi, quando ad concitionem tenetur, scilicet, quando peccata membra occurunt, quod praecipiendum articulo mortis facit. Ly enim, praecipue, idem importat, quod naturae: ut ostendat maiorem esse rationem de articulo mortis: exprimit enim calum minus dubium, alioquinque magis dubium includit, ut cum Bartol. Tunc quell. Burgos de Paz, & alii trahit Bartoli in Distin. juris, dict. 2. 72. Quapropter licet D. Thomae: idem concludat, confessionis praecipuum per le obligare in articulo mortis, tempus quae alius ex jure iuramento non designet, limitanda tamen est conclusione, praecedentibus, num. 3. tunc praecipue obligatur. Aliud vero tempus ad ejus adimplectionem arguit, non negat: id est, quod aliquoties in vita ejusmodi praecipum, sicut & amoris, vel continuationis obligacione dicendum centeo.

14. Ad tertium desumptum ex autoritate Thomistarum, qui pro solo articulo mortis praecipum amoris obligaturum inferunt, si in primo instanti usus rationis non adstringat. Respondeo, illatione esse nullam, & cui ipsi etiam teneantur responderem, admissa obligatione pro primo instanti illationis, quandoquidem eos etiam, quin hoc praecipuum pro eo instanti adimplerent, obligant ad aliquantum.

ties in vita aeternam amoris Dei eliciendum, extra articulum mortis.

15. Ad quatum, quod adducitur ex autoritate D. Thomae prolicita dilatione Baptismi usque ad articulum mortis, respondeo, D. Tho. nam eodem modo de Baptismo, ac de confessione sentire: atque ad eum concilio intelligenda est, juxta superius dicta ad secundum argumentum, nempe susceptionem Baptismi principiū obligare in articulo mortis: non verò excludit obligationem ante hunc articulum. Nec congrue excludi potest, quia non solum Baptismus in voto, sed in re suscipitur, vice Christiana fundamentum est. Quapropter Cajetanus 3. part. quest. 68. artic. 3. §. Et quamvis, sic scriptis. Dilatio tamē Baptismi usque ad mortis articulum licita non est: ut patet de consecr. distinct. 4. cap. quando quis. * Cuius sententia est verissima: textus vero, quo utitur, rem non evincit, quia solum procedit de his, qui usque ad exitum vitae suscipere Baptismum differunt, ut liberius peccent, spe Baptismi postea salvandi.

QVĀSTIO III.

S. I.

Vtrum maritus, qui uxorem adulteram suspicatur, possit ei occasionem offerre, ut in adulterio deprehensam corrigit?

1. PARTEM affirmativam tuerit Joannes Sanctius in Selectis, disp. 35. num. 12. qui universaliter assertit, * offerentem aliqui occasionem ad peccandum, ut deprehensus in illo resipiscat, vel ob aliud bonum finem, non peccare: qualiter excusantur Custodes nemorum, le abscondentes, ut evanescentes ingredi: aut liberè, & deprehensi caveant in futurum illuc redire. Illud enim non est cooperari ad peccatum, sed permittere unum committi, ut plura evitentur, ut tradidit Navarrus, Navarra, Corduba, Valentia, Molina, Manuel, Vega, & alii. * Et infra: * Eadem etiam ratione excusat parentes, & heros non auferentes, vel apponentes famulis, aut filiis occasionem furandi, cum eos ad furandum propenso norunt, ut sic in furto deprehensi resipiscant, censem Navarrus in Summa Hispania, cap. 28. addit. ad num. 3. cap. 14. §. La decima. Corduba in Summa. quest. 5. corollar. 4. Navarra libr. 3. de Reſtit. cap. 4. dub. ultim. in noua edit. num. 104. Hactenus Joannes Sanctius. Quem sequuntur Guilielmo verb. Peccatum. Layman lib. 2. tractat. 3. cap. 11. num. 5. Gaspar Hurtado de Inſtit. disputat. 2. diff. 3. §. Ratio prouisit. * Quia peccanti ex malitia (inquit) potest licere tribu[m] materia peccati, quia alia sit in fieri. * D'ana 3. part. tract. 5. Mischellan. refutat. 18. cujusrationem reddit. * Quia id non est formaliter cooperari ad peccatum, sed materiam, & occasionem peccati subministrando, illud permittere. Quibus faciunt alerentes, non esse peccatum mortale, subministrare materiam in fierentem ea abusivo. Petrus de Ledelma tom. 2. tractat. 27. dub. 4. & Cajetanus 2. 2. quest. 147. artic. 4. in fine, aliquæ plures ex hoc capite excusantes Tabernarios, & Caupones cibaria ministrantes soluturis jejuniū. Quia * si omnino co[n]aturi sunt, (air Cajetanus) & ego invito eos ad mecum co[n]andum, non invito eos nisi ad lo-

cum, & societatem co[n]a[n]t, & ministro illis cibos. Ex nullo autem horum appetere peccatum aliquod. * Ergo si uxor adulteratura est, maritus occasionem offerens, verb. grat. solam relinquens, vel consulens, ut consanguineam visitet, non invitat nisi ad locum, & domum consanguineas, ut adductis testibus possit de adulterio convincere, vel in adulterio deprehensam corrigit. In his ergo, juxta doctrinam Cajetani, peccatum aliquod non appetet. Cui facientes Doctores assertent, non peccare mortaliter, qui petit aliquid indifferens, quo alter jam paratus est abusurus, quia haec videtur levis cooperatio ad peccatum. Sic nonnulli apud Bonacinam tom. 2. disputatione 2. de Peccatis, questione 4. puncto 2. num. 21.

2. Et quod caput, est sententia expresa D. Thomas q. 13. de malo, artic. 4. ad 19. ubi sic scribit. * Pro nullo incommode corporali vitando, debet homo consentire in peccatum alterius: sed tamen pro aliquo incommode vitando, potest homo licet uti malitia alterius, vel materiam ei non subtrahere, sed praebere. * Quid clarius?

Animadversio in Baronium.

3. HUNC D. Thomæ locum, et si fideliter excurrentem, enormiter tamen truncarum expostulat Baronius in opere contra Amadeum, disput. 3. sect. 2. §. 3. folio 298. sic illum impetrans: * Sed hic solito enoriori fraude elegantissimum D. Thomæ locum ex qua q. 2. de malo (13. voluit dicere) artic. 4. ad 19. corruptit, truucatis verbis, quæ aperte sensum D. Thomæ interpretabantur, & fraudem Amadæ refellebant. * Et exscriptis, quæ à nobis supra, subnecit: * Curtaquisti, quæ sequuntur, verba? Sic enim prosequitur Sanctus Doctor: sicut si latro aliquem jugularer, & ad vitandum periculum, aliquis latroni thefaurum ostenderet. Vides ex D. Thoma non licere quamcumque occasionem, aut materiam peccandi præbere, sed tunc tantum, cum quis vitam invadit, atque ab homicidio semoverit, permisit ejus arbitrio fortunæ bonis?

4. His de Amadæ actum putat elegans Baronius, quasi exemplum, quo utitur D. Thomas, demonstret, extra casum imminentis mortis, ad quam jam inimicus est accinctus, licitum non esse, ex quo cumque alio bono fine, materiam peccati illi præbere. Ceterum homo aperte fallitur: quia licet D. Thomas, clari[t]atis gratia, in exemplum adhibuerit casum latronis jugulum minantis, cui ad vitandum mortis periculum, ostendi posse thefaurum diripiendum, in confessio est apud omnes: non tamen propterea existimat, in hoc solo casu esse licitum materiam peccati proximo præbere. Quinimodo eo exemplo, majoris claritatis gratia, utitur ad probandum, in aliis etiam casibus minoris momenti idem licitum fore.

5. Ad horum evidentiā, proponam argumentum, cui D. Thomas loco citato responderet, quod est decimum octavum, & decimum nonum his verbis objectum: * Ille, qui subministrat peccanti mortaliter, peccare videtur, sicut si quis m[al]u[m] cura furens, aut interficere volenti: si ergo usurarius mortaliter peccat muruans pecuniam ad usuras videtur, quod etiam illi, qui apud eos deponunt pecunias, mortaliter peccent. Sed dicendum, quod si absque

necessi-

Vera sententia aliquibus conclusim
exponitur.

necessitate apud usurarium deponat suam pecuniam, mortali peccat: si vero ex necessitate, a peccato excusat. Sed contra (inquit argument. 19.) necessitas non potest esse, nisi ad evitandum aliquid damnum temporale, sed pro nullo temporali, damno vitando debemus contentire, aut materiam ministrare alterius peccato: ergo pro tali necessitate non excusantur praediti a peccato mortali. * En argumentum, quod sibi obiicit D. Thomas, apertissime procedit de subministrante materiam peccato usura, quem excusari non posse a peccato, etiamsi pecunia deponatur, ex necessitate offerentis, probare intendebat.

6. Huic ergo respondet D. Thomas ad decimum nonum, id negando: redditum rationem verbis a nobis supra fideliter exceptis: * Quia licet pro nullo incommodo corporali vitando debeat homo, contentire in peccatum alterius: sed tamen (attende) pro aliquo incommodo vitando, potest homo licet ut malitia alterius, vel materiam ei non subtrahere, sed præbere. * En Baroni, non solum in casu imminentis mortis, sed ad vitandum longe minoris momenti damnum, concedit expressè D. Thomas, licet esse subministrare, & præbere materiam peccati, ut pecuniam usurario. In cuius confirmationem adducit exemplum latronis, aliquem jugulare tentans, cui, secundum omnes, ad vitandum mortis periculum thesaurus diripendus licet ostenditur: ut apertissimo hoc exemplo falsitatem convinceret principium, quo argumentum decimum nonum nitiebatur, ad negandum, licet deponere pecuniam apud usurarium, etiamsi ex necessitate offerentis.

9. Ex quibus evincitur primò, exemplum latronis, quo Baronius vitiorum intemperie, & per calumniam cecinit, non taxativè, sed demonstrativè à D. Thoma sive adhuc bitum, ut de more est apud Doctores, levissimo ergo, & falso prorsus fundamento ductus est Baronius ad dictum. * Ex D. Thoma tunc tantum licet materiam peccati præbere, cum quis vitam invadit, atque ab homicidio semovet. * Obtrudo secundò, non nisi per summum calumniam scripsisse verba illa spongea digna: * Enormi fraude elegantissimum D. Thomæ locum trucatis verbis ab Amadæo sive corrumptum. Cum genuinam D. Thomæ mentem Amadæus expresserit, & nil ad rem faciens omiserit. Et quod mirabilius, ipsenit Baronius, ut a nobis exposito aperte contentit disput. 3. sect. 2. folio 299. dum ait: Utilicere materia indifferente, unde alter peccandi occasio nem artipia suo vitio. * Poterit ergo Maritus uxori, quam adulteram suspicatur, in domum consanguineæ deferre, vel consulere, ut eam visiterit: ut cur enim materia indifferente, unde uxori peccandi occasio nem arripiat, suo vitio: utiturque ex necessitate consulendi honori, & vitandi damna, quae ex adulterio noto si imminent, & cavendi in posterum plura peccata, quibus, ni principio obstiterit, sero medici na parabitur.

8. Cum D. Thoma ubi supra sentiunt Valentia, Molina, Rebellus, & alii, quos sequitur Thomas Sanchez in Summ. lib. 1. cap. 9. num. 36. Nec sibi contrarius est Angelicus Doctor 2.2. quest. 78. artic. 4. ad 3. ubi deponentem pecuniam apud usurarium, peccati mortalis, damnat: in hoc enim loco, sermonem Institut. de illo, qui absque urgenti causa pecunias apud usurarium deponit: 10. alio vero, quando ex necessitate, ut constat ex dictis.

9. Dico primò: numquam licet occidere occidat, licet ex adulterio comprobato, finis alius bona consequens speratur, & intendatur. Raro vel nihil evidens, quia intrinsecè malum est, proximatum intendere, licet simul alter eum finis non malus intendatur, nempe deprehensam uxorem adulterio convincere, ut resipiscat. Sic D. Thom. 4. disq. 19. quest. 2. art. 3. quest. 2. ad 3. oblicat: Non tamen debet aliqua occasio præberi, ut peccatum iteret, quia non sunt facienda male, prævenientibus. * Et credo esse communem Doctorum.

10. Dico secundò: numquam licet occidere occidandi non a uferre, eo fine, ut proximus peccato comprehensus resipiscat. Probat ratione conclusionis precedentis, que ejusmodi omissons, malitiā etiam finis, infra etiam demonstrat: quia nudum ad finem intentum immediate conducens, et peccatum adulterii, vel furti, quod ipsam intentio ne finis, explicitè, vel implicitè amat. Tum quia in estimatione morali, non subtrahere occasionem peccandi, vel illam offere, parum distinguitur, cum ex virtute charitatis, aut ex alia, ex peccatum a proximo committendis contrariatur, illud evitare teneamus, si absque gravi incommodo possimus. Non autem evitare, qui peccandi occasionem, cum facilè possit, non auferit, Hæc conclusio est contra Sotium, Petrum de Ledesma, & alios postchez de Matrimon. lib. 10. disput. 12. num. 52. alterius viro suspiciti adulterium uxoris, licet non sive readuilexanti occidere, ut eam possit, subdolus idoneis testibus, de adulterio convincere. Sed consequenter ad superiori dicta tenenda mibi videtur, quia inter unum, & alterum calum non est adulterio crimen, quam in uno peccatum omissionis, in altera commissionis intervenire. Quis propter Iohannem 8. tuis in Selectis, disput. 35. num. 12. proponet, nullum in temporali differentiam concludere inter obiectum, & non auferentem occasionem peccandi bono fine: id est quæ Authores omnes de his loquuntur ibidem confundit.

11. Dico tertio: Quoties derelictum aliquum momenti, ex actione indifferenti, vel ex omnibus timetur, vel alia adfuerit causa sufficiens ad causandum ab obligatione vitandi peccatum proximum, licet cuique erit, non solum non subtrahere occasionem peccandi, sed per actus indifferentes licet præbere, quamvis proximus prævidetur sive in peccaturus. Hæc sententia ab ipso dubio est. D. Thomæ loco supra citato ex q. 13. de malo, art. 1. ad 19. excusantis à peccato deponentem pecuniam apud alium, pro suo incommodo vitando. Quem sequitur omnes Doctores §. precedentis citati. Cuius rationem desumo ex P. Molinat. 1. de iust. disq. 11. a. 8. ubi sic: * Licet cooperari ad peccatum alterius, quando quod à cooperante fit, illi intrinsecè nullum, numquam licet: cooperari tamen aliquid, quod indifferens est de se, dicendum est licet sive nulla de causa, & optimo fine: esto nequis alterius ad causum, & peccatum ordinetur. * Quibus factis Doctores afferentes, non peccare mortaliter, qui perde-

aliquid in differentia, quo alter jam paratus est abutiri.
Rodriguez, & alii apud Bonacinam tom. 2. disp. 2. de
Peccatis, quæst. 4. punt. 2. n. 21. Quibus consentit Vin-
centius Bironius ubi supra citatus, fol. 299.

12. Que autem sit justa causa utendi ejusmodi
materia in differentia, seu peccandi occasionem offe-
rendi? Respondeo, iudicio prudentis relinquendu-
m, ut cum Valentia, Lessio, & Sanchez, tradit Bo-
nacina supra num. 18. Hinc Christianum se Tyranno
manifestantem, & offerentem, quando scit ab illo
occidendum, non peccare, licet occasionem illi de
homicidio, est communis Doctorum sententia, si
causa justi occurrat, ut tradit Cardinal. de Lugo
tom. 1. de Iust. diff. 10. sect. 1. num. 39. Hinc, si marito
inurbantati vertatur, quod uxorem prohibeat in
domum consanguineam adire, posse ex bono fine vi-
tanda note, adiutum non impeditre, licet alias ama-
si ad adulterium eo advocatum credat, docent viri
doctissimi. Tunc enim uxoris malitia ad bonum finem
uti poterit, nempe ad eam in adulterio comprehen-
sionem corrugandam. Nec ideo ejus peccatum
intendere putes: sed quod prævidit futurum ex ob-
latione rei in differentia: ex suppositione quod com-
mittatur, (quod ipse nollet) intendit castigare, &
corrugare, & peccandi occasionem radicibus eleva-
lere.

13. Unde fit, quod licet proflus illicitum sit, oc-
casione uxori officio fine, ut adulteretur, ut di-
ximus supra, & tradit P. S. verb. Peccatum, num. 7. &
P. Thom. Sanchez lib. 10. de Matrim. diff. 13. num. 53.
dicens, se non videre, quatione id excusari valeat:
Ex alio tamen fine eadem occasionem præbere, si
finis talis sit, qui sufficiat ad excusandum ab obli-
gatione evitandi peccatum proximi: non est cur peccati
mortalis condemnari debeat. Confirmatur ex-
emplo, que utitur ipse Sanchez supra num. 52. ubi
ait: Quod quando custodes nemorum se abscon-
dunt, quo illuc eunt ingredientur liberè, solvat
quænam, peccatum mortale committunt, ut bene
docet Medina Codice de Restitut. quæst. 12. * At ex cu-
santur (inquit) à culpa, quando eo fine se abscon-
dunt, ut scilicet deprehensi, caveant in futurum illuc
redire. * Sic Sanchez pro se referens Navarrum,
Cordubam, Valentiam, Navarram, Emanuelem
Rodriguez, & Vegam. Quorum ratio alia esse non
potest, nisi quia finis se abscondendi non est, ut alii
delinquant, sed ut ex suppositione, quod nemus
ingressu fuerint, comprehendantur, pœnamque
debitam solvant. Ergo similiter si maritus domi
se abscondat, non ut uxori adulteretur, sed ut ex
suppositione, quod delinquat, de adulterio convin-
catur, & sic caveat in futurum, excusabitur culpa;
habet enim rationab lem causam ad uxoris peccatum
non vitandum: actaque in differenti utitur, unde
uxor peccandi occasionem suo vitio arripiet.

14. Dico quæst. Non licet homini peccatum
alterius permittere ex fine ignominiae, vel pœna in-
currendæ, quibus delinqüens melior efficiatur. Hec
conclusio est contra M. Sotum de secreto, memb. 2.
quæst. 2. paulo ante s. conclus. ubi inquirens. * An li-
cet, & expedit quandoque perditum hominem
permittere, in pejora prolabi crimina, ut ignomi-
nia peccatorum confusus, faciliter respiceat, & emendetur? Respondeo: * Licet nobis aliquando
permittere, peccatorem ad tempus pejus cadere, ut
cautius resurgat. * Cui ego dissentio. Mox etiam
qua charitas obligat, vitare peccatum proximi, dum
causa rationabilis non excusat: finis autem peniten-
tiae, & emendationis, qua soli Deo nota est, qui fu-

tura contingentia conditionata cognoscit, non est
homini ad permissionem causa sufficiens: forsitan enim
proximus infamatus, vel in delicto comprehensus;
pejor evadet. Præterquam quod si intentio hujus fi-
nis excusat sufficeret, quivis ejus prætextu à vita
de peccato alieno se eximere posset, de proximo fre-
quentier judicans peccati ignominia confusum faci-
lius emendandum.

15. Addes, plures Theologos illicitum omnino
reputare, permittente peccatum ex intentione pa-
nitentie: ideoque ejusmodi permissionem Deo esse
impossibilem: nam qui vult efficaciter finem, eadem
voluntate vult media, sine quibus obtineri nequit.
penitentia autem absque peccato esse non potest.
Quod Deum velle, impossibile est: Ergo cum igno-
minia, vel pœna propter peccatum incurrendi illu-
lud negari id supponant, qui peccatum ex ejusmodi
fine consequendo permittat, nequebit non ipsum
met peccatum velle, quod illicitum proflus est. Præ-
terquam quod rarissime licet homini peccatum
proximi permettere ex quocumque alio fine, ut be-
ne notat Petrus de Navarra lib. 3. de Refut. cap. 4. num.
127. * Non enim (inquit) sicut Deus, ira & homo:
ille enim obviare peccatis minimè tenetur, iste tene-
tur.

16. Hujus questionis occasione roget Sanchez
ubi supra, num. 54. Num licet viro, pœcum cum
uxore inire, ut amatio ejus castitatem violare ten-
tanti conniveat, concedens tempus, & locum, non ut
adulterium perficiat, sed ut in crimen deprehenda-
tur: id culpa vacare, docent plures, teste Sanchez
ibidem, & ex dictis supra conclusione tertia, neces-
saria consequence videtur deduci, quia finis offe-
rentis tempus, & locum, non est peccatum adulteri-
ri. Ceterum fundamentum, quo in quarta conclu-
sione uitum, contrarium evincit, nam in crimen de-
prehendi, essentialiter involvit ipsum crimen: ergo
qui efficaciter intendit, ut proximus in crimen de-
prehendatur, verè intendit peccatum illius: quod
proflus illicitum est. Ut omittam, verba illa conni-
ventia in communis estimatione esse veram induc-
tionem ad peccatum, & in his circumstantiis non ei-
se indifferentia, sed determinata ad significandum
consensum in adulterium: quæ proinde graviter ad
luxuriam amarium provocant, & illam deperire fa-
ciunt; atque adeo à malitia denudari nequeunt.

QVÆSTIO IV.

*An divites Laici teneantur erogare
proximo eleemosynam de
superfluo?*

S. I.

*Quid in communibus pauperum necessi-
tatisbus?*

1. **A**d hujus questionis endicationem præmit-
tendum est primo. Triplicem considerari
posse necessitatem. Aliam extremam, nem-
pe, quando mortis periculum imminet, aut probabi-
litet timetur. Aliam gravem, cum aliquid incom-
modum notabile, ut periculum probabile incidenti
ingra-

Tractatus 6. Miscellan.

542

in gravem morbum, aut patendi tamen, aut amittendi famam, libertatem, vel statum. Aliam communem, quam communiter pauperes patiuntur.

2. Præmittendum secundò. Ex bonis temporalibus alia esse necessaria naturæ, nempe, quæ ad vitam ut cibis, & potus, & huiusmodi: alia necessaria ad statum personæ, & familias, & dignitatem conservandam, quæ dicuntur superflua naturæ: alia vero sunt, quæ naturæ, & statui personæ superfluunt; quoniam tam status, quam vita sine illis conservari possunt: & hæc sunt bona, quæ absolute, & simpliciter superflua vocantur. His postis,

3. Prima sententia afferit, in communibus pauperum necessitatibus esse præceptum elargiendi elemosynam de superfluo. Ita videtur sentire D. Thom. in 4. sententia distinc. 5. quest. 2. art. 4. questio. 1. insine corporis, ubi sic: "Illi autem, quod necessarium reputatur ad aliquid, quod est ultra decentiam status, debet in elemosynam dispensari, & hoc eadis sub præcepto." Sic ibi, quem plures pro hac parte referunt.

4. Secunda tamen, & verior sententia teneret, in necessitatibus communibus pauperum, neminem tesserat erga elemosynam, adhuc de superfluo status, seu personæ. Ita D. Antonius 3.p. tit. 1. cap. 24. M. Arauxo Episcopus Segoviensis 2.2. quest. 32. art. 10. dub. 1. conlus. 3. referens Sylvestrum, & Armilliam, cui consentit Cajetanus apud Sotom ubi infra. Item M. Victorillus, Fernandez, Malerus, Covarruv. Gabriel, Alensis, Abbas, & alii, quos citatos sequitur Diana 2. p. tract. 15. resol. 32. & tract. 16. resol. 28. & 5. p. tract. 8. resol. 17. Probat. Nam si dives teneretur pauperibus in communibus necessitatibus erogare superflua, consequens esset, ut non posset ea donare cui veller, aut ex eis pios aliquos sumptus ad divinum cultum facere, ut Ecclesiam, vel Collegium ædificare, quod absurdum est. Sic discurrunt DD. in quo non immoror, quia communis est sententia, & tenenda.

S. II.

Quid in gravi necessitate?

5. EST igitur duplex difficultas in hoc puncto examinanda. Prima. An in gravi necessitate sit obligatio ergandi elemosynam etiam ex necessitatibus ad statum? Secunda. An saltē in extrema? De qua infra §. Quinto. Ad primam ergo deveniendo: Quod in gravi ne sit sit præceptum succurrendi proximo ex superfluis naturæ & statui, convenienti omnes, ex lege charitatis cordi hominum naturaliter insita. Quod non sit obligatio subveniendi proximo ex necessitatibus ad statum, tradunt D. Antonius 2. p. tit. 1. cap. 24. ad finem M. Turrecremata in cap. Sicut hi, dist. 47. con. 3. Sylvestris Rosa aurea quest. 57. Cajetanus in sum. verb. el elemosyna largitio. Ubi extra catum extremæ necessitatibus non agnoscit obligationem in gravem elargiendi elemosynam, in non habente superflua ad statum. * Elemosynum, inquit, non facere, est peccatum mortale in duobus tantum casibus. Primus est, si quis habet superfluo naturæ & personæ. Secundus, cum appareat prius in extrema necessitate constitutus. Sic ille. Ergo si quis non habeat ejusmodi superfluum, nec appareat extrema pauperis necessitas, non erit mortale elemosynam non facere. Ergo in gravi ne-

cessitate, non est obligatio elargiendi elemosynam ex necessitatibus ad statum. Hec est sententia Cajetani. Quam properterea cum ab his sequitur Diana 2. p. tit. 4. resol. 215. & est expressa D. Thomae 2.2. quest. 2. art. 5. in corpore, ibi: "Sic ergo, dare elemosynam de superfluo, est in præcepto, & dare elemosynam, qui est in extrema necessitate. Alias autem elemosynas date, est in consilio, sicut de quolibet modo bono datur consilia. * Quid magis explicabitur, dicens. * Est aliquid tempus, in quo mortaliter percat, si elemosynam dare omitteret. Ex parte quatenus recipientis, cum appareat evidens, & erga necessitatis, nec appareat in promptu, qui est subveniens. Ex parte vero dantis, cum habeat superflua, que secundum statum praesentem non sunt libi necessitantes, ut probabilitate estimari possint. Ecart 6. Logique de bonis necessitatis, ad statum propriæ personæ, & aliorum, quarum cura ei incumbit, ait: "De his ergo elemosynam dare est bonum, & non videtur sub præcepto, sed sub consilio: inordine namque autem, si quis de bonis propriis tantum libi subveniet, ut aliis largitur, quod de residuo non possit vitam transfigere convenienter secundum proprium statum, & negotia occurrentia. * Sic Angelicus Præceptor, quem sequitur Cajetanus bi. & M. Stetus lib. 5. de Iust. quest. 8. art. 1. dicens: Cajetanus legitime D. Thomam interpretatus, duos contellulat: unus præcepti elemosynæ sub mortali, videlicet necessitatem extreamen, de necessitate & grave, & superfluis (nempe naturæ, & statui) in eius confirmationem tractatum compositum de elemosynâ. Hoc autem verum est, quod in gravi necessitate sit præceptum, nisi de superfluo. * Hec sententia hodiè communis, quam, ultra citatos, tenuit M. Martinus de Ledesma 2. p. 4. quest. 8. art. 3. Novus Man. cap. 2. 4. num. 7. Bonac. dist. 3. quest. 4. p. 1. 11. Petrus de Navarra lib. 3. de Refus. cap. 1. a. 3. & apud ipsos, quos sequitur Grando 2.1. con. 3. m. 11. dist. 2. se. 5. num. 32. Eccl. si placet. Fundatior est, quia unicunque jus est decenter vivere, & ad centiam sui statutus conservandam, ergo dum primum extrema necessitate opprimitur non extinguitur sub letali teneture ex necessitatibus ad statum ei venire, sed tantum ex superfluis, ex quibus, ex absque magno suin commodo gravem proximam necessitatem sublevare possit, lex charitatis illius obligat.

6. Hanc communem sententiam amplectitius brevi Vazquez opus. de Elemosyna, cap. 3. Quis nescio quis minus sapienter ideo reprehendit, quod inopiam Doctorum copia superius allegata ostendit. Quinimò strictius illi loquatur illi P. Vazquez, quia communem sententiam ipse limitat, quod gravis necessitas versatur circa famam: laetitiam existimat, esse obligationem subveniendi proximo, non solum ex superfluis, sed etiam ex necessitatibus ad statum. * Si alioquin tamen, inquit, iumentorum famæ amittenda, quia illa est præstolior animi & statutus, seu dignitatis, tenetur quis cum deminutori sui status, & rei familiaris sapientiae naturæ, dilectionem necessitatem propellere, & sublevare. Verum hæc limitatio nimis stricta pluribus vilis est, & contra communem Doctorum sententiam, qui, in ordinum, absolutè, nullum quæ facto disclinatur, ex necessitatibus gravem proveniente, ex defectu horum fortunæ, vel famæ, obligationem sub letali ad eam sublevandam non agnoscent, qui a campana divitis derimento, quale est, à statu de causa deficere, charitatis præceptum graviter non obigit, &

nulla obligatio gravis absque urgentissimo fundamento authoratis, vel convinentis rationis, adstruenda est. Ex quibus constat, in gravi necessitate proximi solummodo esse obligationem sub peccato lethalis largiendi elemosynam de superfluo statui, & personæ, non verò de necessariis.

§. III.

Quæ sint necessaria statui?

7. Si autem scire desideras, quæ bona dicantur necessaria: quæ superflua statui, seu persona? Respondebat Cajetanus in sum. verb. *Eleemosyna largitio*. * Hoc esse judicandum consideratis sumptibus honorabilibus, etiam filiorum familia, status munificencia, magnificencia, communibus eventibus, hæreditibus, & aliis hujusmodi; ita ut raro videatur (attende) contingere, ut homo secundum statum gloriosè vivens superfluum habeat.

8. Respondebat Navarrus in sum. latina cap. 24. num. 6. * Non enim tot sunt, quot putant, eis in modis dientes, quibus sit superfluum statui, cùm nec Reges, & magni Principes, qui habent thesauros ad bella, que probabilitate contra suas res publicas timent, aut quæ pro illis gerere debent, superflua habere censeantur. * Et iijsum. Hispana cap. 23. num. 74. * Sin pecado pueri uno ateliora para compras hazenda, rentas, & seniores, y mudar su estado mas bajo, y peor, en ojo mas alto, y mejor, por servir en el mas libremente, o mas a Dios, que le dió talento para ello, segunlo prueba el mismo Cajetano, ni por esto se dice (attende) tener superfluo para ser obligado de preceptor a las limosnas, a quello son los que lo tienen, de quien abaxo diremos.

9. Respondebat Petrus de Navarra lib. 3. de restitu. cap. 1. num. 364. * Necessaria statui, ut bñ D. Thomas questionella 32. & Cajetanus in sum. non in puncto constituent. Nec necessitas alterius, qui accepturus elemosynam, &c. Et ita iudicium hoc relinquendum prudentiae ipsius, qui res habet. Si enim augere statui, vel mutare vult, non ex libidine avaritia, aut in fraudem pauperum, sed quia sincerè judicat, sibi convenire ob aliquos honestos fines, maiorem familiam habere, & opulentius vivere, aut ad altiorem statum confidencere, sola ejus determinatio sufficit, ut quæ ad hoc deseruant, necessaria dicantur, & non superflua. Unde quicquid sunt, qui nolunt, vel statum majorem habere, vel in infinito opulentius vivere. Ideo, ut Cajetanus notat, rari sunt, qui de superfluo statui tenentur. Quam ob rationem, ut supicor, Dominicus Bannaz confituit, de necessariis ad statum esse gravi necessitati succurrendum. * Hæc Navarra.

10. Respondebat Manuel Rodriguez in sum. cap. 197. conclus. 2. * El rico no tiene que escrupulio, porque todo lo que le es necesario para tratarle con mas pompa, y autoridad no es superfluo a su estado. Y como ay pocos, queno querian acrecentar sus casas, ó vivir con mas autoridad para honra suya, y de sus hijos, asi ay pocos seculares, que estén obligados a dar limosna en una grave necesidad de lo superfluo a su estado, como lo nota Cayetano.

11. Respondebat Diana part. 2. trad. 16. resol. 28. * Notandum est, quod bona, quæ conservantur ad acquirendum majorem statum pro se, & suis consanguineis, non dicuntur superflua statui, * idem reputit

part. 5. trad. 8. resol. 20. Ubi inter alios resert Malederum 22. quæst. 32. art. 6. dub. 4. qui docet * vix unquam contingere, ut quis habeat superfluum statui, cùm posset quilibet cogitare de statu augendo, imo statui cum divitiis crebat. *

12. Respondebat Vazquez Opusc. de Eleemosyna cap. 1. dub. 3. num. 26. * Appello superfluum statui, vel praesentis, vel futuri, quem ego licet possum adquirere, & ad illum ascendere. Nec enim teneor ego meum statui, & dignitatem amittere, ut aliud non amittat suum. Et similiter ratione, non teneor ego ob similiem necessitatem, futurum perdere statui, quem dignè poteram conquirere. Quod expresse tensit Navarrus, & Cajetanus 2.2. & in summa loco citato, qui licet sentiat, de superfluo quemlibet teneri ad elemosynam, sed non existimat superfluum, quandò quis haberet superfluum statui præsenti, illud tamen in futurum reservat, ut mutet in statum dignorem. Et ita (attende) vix aliquis tenetur, aut secundum opinionem Cajetani, aut secundum nostram, ad elemosynam, quandò tenetur tantum ex superfluo statui, (& iterum cap. 4. dub. ultim. num. 14.) Laici, inquit, de bonis patrimonialibus possunt servare ad statum suum, vel consanguineorum mutantur. Unde vix in secularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui. * Sic ex Cajetano, & aliis P. Vazquez, cuius consequentiam observat, & laudat M. Lorca 2.2. disp. 39. sect. 3. num. 7. §. Addit præterea Cajetanus. Ubi postquam recensuit, quæ Cajetanus necessaria ad statum appellat, concludit: * Sed si haec sententia vera est, nil unquam erit superfluum.

§. IV.

Iudicium Authoris.

13. F ateor M. Lorca bene ubi supra ex dictis intulisse. Ideoque numquam mihi suadere potui, inter necessaria ad statum numeranda, quæ non ad præsentem conservandum, sed ad altiorem pro successoribus acquirendum requiruntur. Et hanc fuisse antiquorum mentem, inde mihi efficaciter suadeo. Quia bona divisorum in necessaria ad statum, & in superflua statui; quæ divisio de subiecto non supponente (ut dicunt Logici) foret, si præfata expositor sustinenda esset, cùm nulla sint bona, quæ ad statum majorem, & majorem acquirendum superflua sint. Et constat ex D. Thom. 2.2. quæst. 32. art. 5. ad 3. ub sic rem explicat, dicens: Cùm habet superflua, quæ secundum statum presentem, non sunt sibi necessaria. Siquidem ad futurum acquirendum spectemus, inanis est disputatione.

14. Questio igitur præsens agitanda est, supponendo alia esse bona necessaria ad statum, alia ei superflua: & cùm ex necessariis ad statum præsentem conservandum, convenienter omnes, non esse obligationem saltem gravem, succurrendi proximo in gravi necessitate constituto; dubium solùm potest esse, an ex superfluis statui præsenti teneatur? Hoc verò in dubium veritatem non posse a principiis intrinsecis, olio mihi indubitatum erat. Quapropter validè miratus sum, dum primum competit authores non infimæ notæ pro parte negativa militare, existimantes in sola extrema necessitate hanc obligationem adesse. Ita sibi contrarius tenuit postea Eminentissimus Cajetanus 2.2. quæst. 71. art. 1. ut notat M. Sotus lib. 5. de iustit. quæst. 8. art. 1. Ubi scribit: *

Aaa

Caje-

Pars II.

Cajetanus in præsentiarum solam extremam necessitatem arbitratur secum afferre præceptum obligans ad mortale: distinguenter tres gradus; primum extrema necessitatibus, cui sub culpa mortali succurrendum est; secundum necessitatis gradum, citra extremam, cuin occurrere venialis culpa est. Leviotibus autem succurrere consilium est, sed illas prætermittere, nulla est culpa. Mirandum est tamen quomodo sui ipsius fuerit oblitus.* S.c. contra Cajetanum M. Sotus.

15. Idem sentiunt Doctores alii, quos refert M. Lorca 2. disp. 29. memb. 2. num. 19. Prima, inquit, sententia aferit, etiam ex superfluis (statui) non esse præceptum dare elemosynam, nisi extremè indigenti, vel quasi extremè, communibus autem necessitatibus pauperum occurrere, etiam gravibus, non esse in præcepto, saltem ex ratione, ut peccatum mortale censeri debeat omissione. Pro hac sententia plures allegantur, sed qui eam docent in hac latitudine, sunt Panormitanus, Gerson, Rosella, Joannes de Medina. Et eidem sententia adhæsit postea Cajetanus in his, quæ posterius scripsit, nempè infra quest. 71. art. 1. & tom. 1. opus. 16. quest. 6. immemor corum, quæ prius docuerat.* Hæc Lorca.

16. Cum Cajetano sentiunt alii viri doctissimi M. Dominicus Baltanas in Margarita Confessorum, fol. 169. ibi: * Notandum, inquit, quod sicut non tenetur quis dare elemosynam sub præcepto, nisi existenti in articulo necessitatis extrema, & quandò non apparatu, qui velit providere, ita similiter facere elemosynam spiritualem.*

17. D. Antoninus 2. part. titulo primo, cap. vigesimo quarto, §. ultimo, ubi non solum eandem sententiam tuerit, sed pro illa adducit D. Thomam: dicens: * Esse mortale non succurrere patienti necessitatibus extremam, cum verò quis (inquit) de superfluo naturæ, & persona (id est statui) non subvenit magnas necessitates patientibus, et si non extrebas sibi notas, hoc videtur esse quasi mortale, secundum Durandum, sed non secundum D. Thomam.*

18. Quibus addit Magistrum Serram 2. 2. quest. 32. art. 4. tom. 1. fol. 582. afferentem, hanc opinionem non carete probabilitate.* Præceptum, inquit, dandi elemosynam de superfluo naturæ, & statui non obligare sub mortali, nisi necessitas in extrema, tradit Cajetanus 2. quest. 71. art. 1. §. Adsecundum. Nam non teneatur, (ait Cajetanus) sub mortali peccato colligere hostem, qui dormiendo subdū non morietur, nec similiter teneat se perire mortuum, quem nullus sepelire curat, aut redime recipitrum, qui propter eam non moritur, &c. Et Sanctus Antoninus secundum mentem D. Thomæ hoc esse dicit p. 11. cap. 24. §. 1. Ubi ait, eum quide superfluo utrinque necessitatis, naturæ scilicet, & persona, non subvenit magnas necessitates patientibus, &c. Sed hæc opinio, licet non caret probabilitate, mihi omnino placet.* Haec tenet M. Serra. Vide etiam Antoninum Dianam p. 2. tract. 16. resol. 26. ubi cum Gabriele, & Alensi opinionem Cajetani amplectitur. Et licet p. 2. tract. 8. resol. 14. sibi non constans contrariam teneat, hanc tamen probabilem esse uidere contendit, qualem dicit pustule Malerum, Bonacinam, Covatruvias, Cordubam, & Joannem de Medina.

19. Ceterum hæc opinio mihi omnino displaceat, & prorsus rejiciendam censeo, quod & ipse Cajetanus postea meliora sapientis jure præstabilit tom. 2. opus. tract. 2. cap. 6. Vbi ostendit esse contra communem Sanctorum PL. & Theologorum, cap. 1. opinionem,

quam aliis locis tradiderat, non solum rectificat, sed dicit esse erroneam, & procul ab humana præcipua opinione; & M. Lorca disp. 39. num. 23. afferit, manifestè adversari, non tantum torrenti Doctrina, sed etiam scripturæ, Patribus, & ratione evidenter. Et improbabile omnino esse, nec fecerunt in conscientia, dicunt P. Suarez disp. 7. de Charian. fol. num. 6. P. Granados conrof. 3. de Char. fol. 1. disp. 2. sect. 4. num. 18. P. Petrus Hurtado de Mendoza 82. & alii. Ratio à priori est manifesta, & communis illo principio naturali præceptum chartisticum, quod unusquisque grave proximam damnationem teneat, quando potest absque sui disperdat. Cum autem damnum grave non solum in vita proximi, sed in honore, & bonis fortune coningeretur posset; inde est, quod in his etiam ex præcepto caritatis, ac proinde sub letali vitre teneantur, & absque gravi nostro incommmodo possumus. Quia autem nobis non est, de superfluo status ei subvenit.

20. Secundum probatur ex D. Thomae in 4. festi distinct. 15. quest. 2. art. 1. quæf. 4. ubi hanc est communem sententiam docet.* Et idem, inquit, docere committunt, quod dare elemosynam de superfluo cadit in præcepto, & similiter dare elemosynam quæ est in extrema necessitate. Quæ iterum tradit 2. quest. 32. art. 5. in corpore, & ad terram. Cujusdam reddit 2. 2. quæf. 4. art. 8. Ubi ex profecto bat, ordinem charitatis cadere sub præcepto caritatis autem ordine exigit, quod decentia statu pro mi superfluo nostri status præponamus. Ergo quisque ex superfluis ad statum tenuit proximam gravinem necessitate constituto, subvenire, si natus, qui eam sublevare velit.

J. V.

Quid in extrema necessitate?

Hinc ad secundam difficultatem gradum sic inquiramus, an ex necessitate ad statum sit obligatio elargendi elemosynam, in casu extrema necessitatis? Prima sententia communior inter Theologos affirmit, ex fundamento infra subiecto: secunda verò negat; pro qua D. Thomam 2. 2. art. 6. dicunt non pauci, ut testatur M. Lopez p. 2. art. 9. disp. 39. memb. 1. num. 11. ubi adductio Thomæ verbis sic ait: * Hæc verba S. Thomæ intellexerunt multi, &c. Ut de necessitate, non solum naturæ, sed etiam statui, nulli teneantur elemosynam dare, etiam in extrema indigentia, ita ponunt sententiam S. Thomæ, Sanctus Antoninus, Gabriel, Joannes de Medina, Summa Rosella, &c. Ili locis infra dandis. * Ex explesione illam tenuit D. Antoninus, ut notat M. Lopez 2. p. infrafol. 106. §. jam circa fol. mibi 669. & M. Serra 2. 2. num. 1. quest. 32. art. 5. fol. 578. ubi D. Antonini verba refert, & ejus sententiam probabilem putat, ita: * Dixi habent superflua simpliciter: nam si solum haberet superflua secundum quid, quæ licet superabundant nature, non tamen statui. Probabile est existimo, non teneri pauperi extrema necessitate patienti subvenire. Unde Sanctus Antoninus 2. 2. tit. 1. cap. 24. §. 5. ait: * Cum quis sciens extrema necessitatem proximi non subvenire et de eo, quod de suæ necessitate persona, id est ad decentiam statu faciat, & justitia & superflua natura, non peccare siquid omittat, item mortaliter. Idem assertunt Recitationes monachorum, hæc.

hisque exemplis explicant.* Hæc Serra subne&ens : * hoc secundum mentem D. Thomæ esse, existimat D. Antoninus.*

22. Divi Thomas sententiam esse, sibi suadent hi Doctores ex ejus verbis loco suprà citato , ubi postquam statuit, quod inordinatum foret, de bonis necessariis ad statum, eleemosynam facere ; subiectis excipiendo casus aliquos.* Quando occurrit, inquit, extrema necessitas alicujus privatæ perlonæ, vel etiam alia magna necessitas reipublicæ : in his enim casibus (attende) laudabiliter prætermittet aliquis id, quod ad decentiam sui status pertinent videretur, ut majori necessitati subvenire. * Hæc Div. Thomas, in quibus non de præcepto, sed de consilio putare videtur, erogationem eleemosyna in casu extremæ necessitatis, ex bonis ad decentiam status pertinentibus, nempe de illis, quibus substratis, (ut ipse ibidem scripsit)

* De residuo non posset vitam transigere convenienter secundum proprium statum, & negotia occurreria, * Et ita sentit M. Texeda tom. 1. lib. 2. tract. 3. controvers. o. nu. 70. dicens : * Non tenemur cum magna nostra incommoditate temporali subvenire proximo existenti in extrema, vel gravi necessitate.

23. Verum D. Thomas exponentius est, ut infra : Nam præceptum eleemosyna obligare in extrema necessitate ad subveniendum proximo ex necessariis ad statum, etiam ex eo pataris grave damnum in dignitate, & fastu externo, est communis Doctorum sententia, & verissima, ut bene docet M. Joannes Martinez de Prado tom. 1. Theolog. moral. cap. 13. quæst. 3. nu. 33. pro se referens M. Bannez dicente : * Oppositam sententiam esse inhumana. * Et Patrem Puento Hurtado de Mendoza assertentem, non esse probabilem. * Et Valentiam, & Granadum, qui dicunt, oppositum* improbabile, & non solum contraria communem opinionem, sed etiam contra rationem. * Quia damnum in dignitate non est proportionatum vita proximi: ergo ex præcepto charitatis teneris illud subire, ut proximo in extrema necessitate constituto subveniatur.

24. An vero hæc obligatio tanta sit, ut vi ejus tenetis subvenire extrema necessitatē tibi notam, patienti, etiam à tuo statu omnino cedere opus sit? Negat cum D. Thoma, & alio M. Prado supra, ibi : * Dico secundum de necessariis ad decentiam status, etiam in extrema necessitate, non tenetur quis sub præcepto eleemosynam dare, ita ut ab illo statu absoluto dejectatur, aut omnino deprimatur. Ita S. Thomas 2. 2. quæst. 32. art. 6. illis verbis : * De ejusmodi ergo eleemosynam dare, est bonus, & non cadit sub præcepto, sed sub consilio. &c.* Quem sic expavit M. Prado, & inerit. Eamdem sententiam tenet M. Bannez, Lorca, Aragon, Suarez, & Puente, Hurtado apud Prado. Et M. Petrus de Ledelma in Sum. 2. p. tract. 4. cap. 3. conclus. 11. diffic. 1. pag. mihi 245. ubi sic : * En refolucion, á esta dificultad se hace responder, que los ricos, y que tienen grande hacienda, estan obligados debaxo de præcepto a dar limosna delo necesario para su estado en estas necesidades extremas. Pero hace ser desfuerre que no se haga mal, y danno al bien comun, des haziendose de las haziendas necessarias para el bien comun, y desfuerre, que quede lo necesario para su familia, y hijos. * Sic ille, & plures, quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 6. in Decalog. tract. 5. diff. quæst. 17. apud quem Arriaga, Turrianus, Aegidius, Palaus, Hurtado

Salmanticensis, Hurtado Complut. Mollesius, & Diana 2. p. tract. 16. refol. 26. & p. 5. tract. 8. refol. 7. & Machado, qui licet contrariam communem, & receptam sententiam esse dicat, tom. 1 lib. 2. p. 2. tract. 6. docum. 6. huic suffragium ferre videtur, dicens :

* Pero no obstante esto, Autores de no poca autoridad son de parecer, que el rico con detrimento, y diminucion grande de su propio estado, no está obligado a socorrer al proximo, aunque esté a pretendo con extrema necesidad. Porque juzgan que es mas conveniente a la Republica, que los ricos conservan su estado, que no un hombre particular muera. * Hæc Machado. Et ex hoc fundamento eam tuetur M. Bannez 2. 2. quæst 32. art. 6. dub. 2. & ex illo M. Joannes Martinez de Prado ubi supra.

25. Hæc sententia, tam ab extrinseco, propter authortatem Doctorum, qui eam sequuntur, quam ab intrinseco, orationes, & fundamenta, quibus innititur, probabilissima mihi est. Quam probro. Quia si propter aliquam rationem contraria verior esset, maximè quia ordo charitatis postulat, quod bona proximi cum proprio damno conservemus, quando proximi majus est: damnum autem proximi in vita majus est, quam nostrum in honore, vel divitias, ut arguit Vazquez, & ex illo M. Araujo Episcopus Segoviensis 2. 2. quæst. 32. dub. 1. num. 5. ubi ut certam regulam statuit : * Quod quoties urgens necessitas proximi ad sui sublevationem exigit non maius, aut æquale damnum in sublevante, sed potest fieri cum minori damno, tunc obligat præceptum ad subveniendum indigentem, quia est rectus ordo, naturæ, & charitatis. * Hoc est contrarie sententia fundamentum.

26. Verum solidum non est, & evidentes patitur instantias. Nam rectus ordo charitatis à seipso incipit, & plus propriam vitam, quam alienam unusquisque conservare tenetur, & tamen, ut propriam conservet, non tenetur honorem amittere, nec omnes divitias expendere: potest enim ab iniuncto invitus non fugere, ut honoris jacturam non faciat, licet fuga extrema vita periculum vitaret: ut docent communiter Doctores. Potest etiam sua gravissima infirmitas curationem omittere, si omnes divitias in ea consumere necessarium esset; sicut & eas non tradere comminanti mortem, ut eam evitet. Si ergo propriam vitam cum tanto status derimento non tenetur conservare, cur alienam tenetur? Consequientia videtur aperta. Cuius ratio à priori est, quia ut ait Arriaga 2. 2. disp. 43. sect. 3. subsect. 3. num. 38. non semper quis debet minus suum malum postponere majori proximi. * Alioquin si necessum est, ut proximus salvaret suam vitam, me aratire manum, aut brachium, deberem hoc permettere, quia minus suum malum est, me amittere manum, quam alterum vitam. * Unde recte concluditur, ex necessariis ad statum neminem ita tenere, ut pro sublevanda extrema proximi necessitate debeat à suo statu, & dignitate omnino deficeret.

27. Scio, nonnullos discussionem hanc metaphysicam potius, quam moralem existimare, quia contingere, inquietum, moraliter non potest, quod necessitas extrema proximi tot bonis, ut sublevetur, indigat, ut necessarium sit tantum detrimentum pati. Do lubens id verum esse, si de necessitate ab intrinseco proveniente sermo sit; ceterum cum extrema necessitas ab extrinseco etiam provenire possit, ut si Tyrannus mortem, alicui mi-

naretur, nō tantam pecuniarum summam ei largiatur, quam si ad proximum à morte liberandum contribuas, à tuo statu dejici opus sit; idē non solum ad metaphysicam, sed ad mores etiam hæc disputatio utilissima est, ne divites timorati in laqueos injiciantur. Vide Dianam p. 5. tract. 8. refol. 7. §. Nota.

QVÆSTIO V.

Utrum licitum sit desiderare alteri mortem, & de illa gaudere, non quatenus illi mala, sed quatenus desideranti utilis est?

§ I.

Animadversio in Baronium.

1. **N**on esse peccatum mortale colligitur ex Cajetano in sum. verb. Maledictio, ubi ait: * Requiritur ad maledictionem, quæ sit culpa gravis, quod sub ratione mali, & non sub ratione honesti, vel utilis desidereret homini malum, putat mors, infamia, damnum rerum, &c. * Et sequitur M. Joannes de la Cruz in director. 1. part. tract. de homicidio, dub. 3. ibi: * An liceat, desiderare mortem, aut aliud malum proprium, vel alienum? (Respondeo) eam desiderare, ut a laboribus liberemur, quoddam genus pusillanimatis presefet, nisi non sit peccatum mortale. * Quibus addet Bonacinam tom. 2. disp. 3. quest. 4. punct. ult. num. 7. ubi inquit: * A mortali excusat mater, quæ mortem filiabus exoptat, quia occasione ipsarum malorum secum agitur a marito, aut iniuriis afficitur. * Et Joannem Sanchez in selectis, disp. 2. num. 9. Pasqualigum decif. 474. Angelum Marianum Verricelli in quest. moral. tom. 1. tract. 5. num. 64. & Leandrum à Murcia in Disquisit moral. lib. 2. disput. 3. refol. 2. num. 14. Quorum sententiae non dissentit M. Serra 2. 2. quest. 76. art. 1. §. Quidam recentiores.

2. Addunt alii, desiderium inefficax mortis alienæ, sicut & gaudium nullum esse peccatum, quando non ex odio, sed ex motivo utilitatis propriae, vel alienæ desideratur. Sic Mag. Conradus part. t. quest. 392. ubi ait: * Universaliter quotiescumque propter bonum malum precamur, non est peccatum. * Quem sequitur M. Michael Zanardus 2. part. director. cap. 6. de maledictione, ibi: Nullum quidem est peccatum, quando alteri malum optatur ratione publici boni, vel ratione boni privati, ut dum puer à malo viro sollicitata cupit, ut infirmetur, ne eam amplius vexet, & sic discurrendo, quia non est velle malum alicui sub ratione mali. * Quibus facit Franciscus Galleri in Margarita cas. conscienti, verb. Desiderare: * Desiderare aliquid possumus, non autem illud idem procurare: * quem ferè eisdem verbis sequitur M. Paulus de Blanchis in disceptat. casuum conscient. litt. P. disp. 5. fol. 563. §. Theologos in fine.

3. Er, quod caput, hæc sententia videatur expressa D. Thomæ 2. 2. quest. 76. art. 1. ubi ait: * Si autem aliquis imperet, vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum. * Et paulò infra: * Contingit autem malum aliquod dici imperando, vel optando sub ratione duplicitis boni, quandoque

sub ratione iusti, quandoque sub ratione mali. Et expressius in 3. sentent. disp. 30. quest. 1. articulo, ubi & conclusio tradit, & rationem reddit. Prosperitas unius (inquit) inducit avertitatem alterius. Unde quia caritas ordinem habet, & debet diligere quamvis se, quam alium; propinquos, quam extraneos; amicos, quam inimicos potest aliquis salvâ charitate optare malum temporale alicui, & gaudere, si contingit, non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem pluvenet diligere, (le intra) sed hoc non est de malo gaudere, sed debet, quod adjunctum est malo.

4. **P**Ræfata D. Thomæ loca, ab Amadeo bido ter pro ista sententia excerpta, corrupti, & truncata fuisse, expostulat Baronius, disput. 1. fol. 5. 3. & 6. 4. dicens: * Sed rix peccatum quidquam moliri Amadeus interpretatione, & immo questione 76. * Locum autem istum truncatum erat ex eo, quod omisera verba, quae in fine illi Tho. subnecrit. Licet enim premissem: * Salvo imperet, vel optet malum alterius sub ratione mali sic est licitum. * Suam verò mentem, inquit, ad explicari, adjuncto exemplo: verb. grat. * Cinebat optat, peccatorem pati & crudinem, aut non impedimentum, ut melior efficiatur, autem ut ab aliis docuimus docetur. In quibus (Baronius) Angelicus Doctor * bonum utile non nisi impetrant, sed ad illum, cui impetrant. * Sed facile occurritur, primò quia celiato à mano potest etiam in utilitatem deprecantis mordere. Ergo sub ratione boni nisi utilis, potest non alteri imprecari. Secundò, quia exempla non sint, sed demonstrative adduci solet. Tertio, ex principio, cui innititur D. Thomas, concordantia recte deducitur. * Si enim (inquit) alii imperet, vel optat malum, quasi ipsum malum tendens, sic maledicere erit illicitum, & hoc etiam ledicere per se loquendo: si autem aliquis impetrat, vel optet malum alterius sub ratione boni, est licitum, nec erit maledictio per se loquendo, sed per accidens, quia principialis intentio dicentia fertur ad malum, sed ad bonum. * Sic D. Thomæ eius verba ex quo comprehenduntur imprecatio mali, quando in bonum imprecatis, ac quando ejus, cui imprecatur, cum utroque intentio centris non ad malum, sed ad bonum fertur. Quod, quia Angelicus Doctor inde probat, licet malum temporale ob spirituale desiderare, & de lo gaudere. * Quia hoc non est per se de malo gaudere, sed de bono, quod adjunctum est mali. Quinto, quia quest. 36. art. 2. de tristitia boni, finiter discutit, ut num. 9. videbimus. Cum igitur casibus alius idem contingat, idem prorsus ratio D. Thomæ de omnibus probat. Ergo conclusio indeducenda non est limitanda, licet exemplum limitatum fuisse. Ergo ex eo, quod Amadeus verba rescribens prætermisit exemplum, locus D. Thomæ corruptus, aut truncatus dici non debet.

5. Expressius id evincitur ex loco alio in 3. sentent. disp. 30. articulo. 1. ad 4. de quo similiter Bruns et

§. II.

Vera sententia proponitur.

postular, dicens: *Esset apertam, & non ferendam falsationem.* Sed pejori fide, quia in illo Angelicus Doctor mortis alienæ desiderium ad bonum utile deprecantis apertissimè refert, dum ait: *Plus debet diligere quicquid se, quam alterum.* Et inferius affert posse quem salvâ charitate optare malum temporale alicui, & gaudere si contingit, non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quam plus tenetur diligere. Ergo D. Thomas concedit, te posse malum alteri optare, salvâ charitate, in quantum malum alterius impedit, tibi malum obvenire: quia plus te, quam illum tenetis diligere. En, ad bonum deprecantis, desiderium mali alieni refert, & tamen licitum admittit: sicut quæst. 36. tit. 2. st. 1. de bono alieno ob bonum proprium conceptam.

6. Ex alio etiam capite D. Thomæ locum truncatum conqueritur Baronius ubi suprà, nimirum, quia Amadæus aliqua subtiliter verba; nam cùm Divas Thomas dixisset, posse optari alicui malum temporale, * quia est impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, vel communis, vel Ecclesiæ* hac postrem verba: * vel communis, vel Ecclesiæ, * (inquit Baronius) dole subtacuit Amadæus. Sed miror hominis captum! Amadæus contendebat, quod difficultas est, nimirum, ob privatum imprecans bonum licitum esse inefficax mali alieni desiderium, & ad hoc propagandum ea solùm usurpavit verba, quibus Angelicus Doctor id exprefcit. Quod verò ob bonum utrum communis, vel Ecclesiæ, id etiam liceat, sublite non est. Si verò loca truncata vocat Baronius, in quibus verba, quæ ad rem, de qua agitur, non faciunt, omittuntur, manus illi, & libertissimè dabo. Recolat quæsto, que D. Thomas in Catena, & meliora sapient.

7. Infuper malâ etiam fide ab Amadæo pro hac parte citatos fuisse Sanctum Vincentium, Zanardum, & Serram expoſtulatio est Baroni in syllabo locorum, quæ in fronte libri à corruptelis vindicanda proponit; ubi ad paginam 65. le remittit. Verum ex his Authoribus Amadæus Sanctum Vincentium non adducit, unde miror, quod malâ fide citatum invenerit: Zanardi autem verba fideliter exscripta refert, qui ob bonum etiam privatum imprecans malum, desiderium inefficax illius nullum peccatum continere affirmat, ut constat ex ratione, quæ probat, nimirum, * quia non est velle malum alicui sub ratione mali, * & exemplo, quo confirmat, de puer, quæ à malo viro solicitata cupit, ut infirmetur: * Ne eam (inquit) amplius vexet, & sic discurrendo. Cujus ultima verba, sicut & ratio, cui Zanardus innititur, alios etiam casus comprehendunt, in quibus unius, vel alterius utilitas intendatur juxta Divi Thomæ doctrinam supra explicatam. Quod attinet ad M. Serram, solùm dixit Amadæus, non dissentire, quod & nos suprà, quia Author iste, cùm referat opinionem, non refutat.

(:†:)

Part. II.

8. **Q**uamvis plures, & grayissimi Doctores sentiant, desiderium inefficax mortis alienæ ob utilitatem propriam, vob. grat. ob hæreditatem capiendam, vel ob alia motiva longè minoris momenti vita proximi, esse peccatum mortale (quos sequuntur Sayrus, Salon, & alii, quibus subscribit P. Granados 2. 2. controversial. 3. de Charit. tract. 6. disp. 2. sect. 4. adjunctis, quæ traditæ disput. 3. num. 3. & consentire videtur P. Azor, tom. 3. lib. 3. cap. 24. §. Tertio queritur. Et tenent exprefcit Truttench in Decalog. lib. 1. cap. 6. dub. 2. num. 11. & 13. & lib. 5. cap. 1. dub. 4. num. 14. & M. Joannes Martinez de Prado tom. 1. Theolog. moral. cap. 15. quæst. 1. §. 3. num. 21. & 22. Nihilominus contraria sententia est mihi probabilior. Primo propter autoritatem Doctorum, quos num. 1. citavi, qui illam amplectuntur: quibus adde Franciscum de Arias de imitat. Christi, part. 1. tract. 7. cap. 8. ubi ait: * Desiderium mortis esse quid indifferens, ac proindè non esse malum: * Patrem Salas 1. 2. tract. 3. disput. 6. sect. 28. num. 191. ubi de gaudio mali alieni loquens, inquit: * Licitum esse nobis Selectari de occidente hostis, non ut fuit in vindictam, sed ut attrahit hæreditatem, vel intulit alia commoda, & vitavit incommoda aliqua. * Quos, innixus principis D. Thomæ, & discipulorum ejus, quæ num. 1. & 2. adduximus, sequitur Castro Palao tom. 1. tract. 6. disput. 4. punct. 1. num. 11. Vbi sic scribit: * Credo, si cum debita moderatione facias, te posse absque peccato mortali de vita alicuius tristari, & de illius morte naturali gaudere, illamque inefficaci affectu petere, & defiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumenū indè sequitum, &c. Quia non gaudeat de illa, quatenus proximo mala est, sed quatenus est causa tui emolumenū, & secundum hanc rationem bona esse videatur, & appetibilis. * Quibus consentit doctissimus Pat. Mendo in statuta opinionum mor. dissert. 4. ad. 5. Decalogi præceptum, quæst. 4. dicens, hanc sententiam esse veram.

9. Ratio à priori defumitur ex doctrina D. Thomæ loco suprà citato 2. 2. quæst. 76 art. 1. ubi desiderium maliciæ sub ratione boni ideo licitum esse dicit; * quia principallis intentione non fertur ad malum, sed ad bonum. * Secundò ex his, quæ docuerat quæst. 36. art. 2. ubi de tristitia boni alieni. Sic discurrit: * Cùm aliquis dolet de bono alicuius, in quantum ex eo timetur nocumentum (attende) vel sibi ipsi, vel allis bonis; talis tristitia non est invidia, & potest esse sine peccato. * Eadem autem protius est ratio de complacentia de male alterius, acc. de tristitia de illius bono ex eodem motivo, ut in simili tradit P. Vazquez 1. 2. disp. 11. cap. 3. num. 14. Ergo si ob nocumentum proprium, vel alienum vitandum licitum est de bono proximi tristari, licitum etiam erit de ejus malo ex eodem motivo gaudere, quia nec tristitia capis de bono alterius, nisi in quantum tibi malo, nec gaudium de malo, nisi in quantum tibi bono: Ergo cùm eadem ratio formalis utrobique militet, nequeunt non ejusmodi effectus à malitia graviter denudari; nam ut bene expendit P. Vazquez ubi suprà cap. 4. ex doctrina D. Thomæ; qui delectatur de morte proximi, ob hæreditatem ex-

Aaa 3

plena

piendam, v. gr. non gaudet, quia fiat, quod proximo malum est, sed quia utilitate, vel commodo illius allicitur, & delectatur, quod non est delectari de objecto malo. Quapropter cum Vazquez, & alii consentit Oviedo 1. 2. tract. 6. controv. 6. n. 37. dicens, Conclusionem hanc probare omnes rationes, quas adducunt P. Vazq. & ejus sequaces pro discrimine inter effectus efficaces, & inefficaces voluntatis constitudo. Qui omnes (inquit) afferunt, posse filium delectari de morte patris propter hereditatem captandam, &c. Sic enim delectari de morte, non est delectari de objecto malo. * Sic ille, sed non omnes hoc exemplo rem explicant.

10. Quæ diximus de gaudio, vel complacientia mortis alienæ ob proprium commodum, & quæ procedunt de inefficaci desiderio: tum quia ut, sique effectus idem est objectum, tam materiale, quam formale; tum quia desiderium inefficax non habet alium influum in mortem proximi, quam gaudium, licet illud antecedat, & istud subsequatur: tum etiam quia inefficax desiderium, ut ait D. Thom. 3. sentent. disp. 31. art. 2. quest. 2. quæstion. 2. Ad 3. non est voluntas simpliciter, sed conditionata, vel velletas quedam, ut quidam dicunt. * Quapropter P. Vazq. 1. 2. disp. 115. cap. 2. ipsum desiderium inefficax complacentiam vocat. Unde ex eo, quod licet sit delectari ob salutem corporalem, vel spiritali de pollutione, quæ in somnis accidit (prout cum D. Thomas in 4. disp. 9. art. 4. quest. 1. ad 5. docent communiter Theologi) deducit Vazquez, licet esse desiderium pollutionis eventura in somnis, aut vi solâ naturæ, propter utilitatem predictam: * Dummodo (inquit) desiderium non sit causa pollutionis, sed simplex tanum complacentia illius. * Sic ubi supra cap. 2. & 3. citans Paludanum, D. Antoninum, Angelium, Attilianum, Navarrum, & alios, quos referunt, & sequuntur Thomas Sanchez lib. 1. Sum. cap. 2. num. 18. Diana 3. p. tract. 3. ref. 87. Oviedo 1. 2. tract. 6. controv. 6. punct. 6. num. 52. Et in terminis nostri casus sic rem explicat Pasqualigus decis. 474. ubi ait: * Quod quādō quis desiderat aliquis mortem propter proprium commodum, nil aliud ibi intervenit, nisi complacentia conditionata de eis morte, ex suppositione, quod sit disposita à Deo. Desiderare autem, seu complacere conditionate in eo, quod Deus disposuerit mortem alterius, eo quod medium tibi sit ad commodum aliquid consequendum, non videtur esse malum, quia nec finis, nec media mala sunt. * Sic ille.

11. Propter hæc ex Doctoribus citatis nonnulli, ut vidimus, estimarunt, ne veniale quidem peccatum intervenire, in desiderio inefficaci mortis alienæ propter hereditatem capiendam, & ob alia motiva proprii commodi non magni momenti. Quibus ego non subscribo. Quamvis enim motivum utilitatis propriæ honestare possit, vel faltem à malitia eximere desiderium inefficax, vel complacentiam de morte proximi: id solum admitto, quando malum vitandum magni sit momenti, quo in casu, sibi etiam potest mortem inefficaciter quicunque desiderare, verb. grat. quādō acerbus morbus, gravis infamia, & honoris iactura, ut exprimit Mag. Sotus in 4. disp. 56. quest. unica, art. 5. post. 5. conclus. vel utalii dicunt, quādō maximus aliquis dolor, vel afflictio, vel magnum damnum temporale, ut explicat P. Granados controvers. 3. de charit. tract. 6. disp. 2. sect. 4. n. 21. & disp. 3. n. 3. Franciscus de Arias. Ildefonsus Rodriguez, & alii Recentiores apud illum, quos sequuntur Diana part. 5. tract. 14. resol.

92. & M. Joannes Martinez de Prado tom. 1. fol. mor. cap. 15. q. 1. §. 3. n. 24. Secundus vero quando malus ponderis est.

12. Probatur ex 3. Regum cap. 19. ubi de regnante Elia dicitur: Petivit anima sua, ut moreretur, percuti nimis virtute calamitatibus plena, & ex tactu suis melior est mors, quam vita amara. Quid ut vides, nas 3. Reg. cap. 4. Iacob. & iterum expopavit, & Dominus ob nimiam afflictionem perivit. Ideo mente propria, in pluribus caſib⁹, licet illa derare, recte docent Franciscus Galletti, & M. Tullius de Blanchis suprà num. 2. citat. Et Diana 3. part. tract. 6. Miscellan. ref. 84. Verricellitom. tract. 66. n. 66. & Joannes Santlus in fidelit. disp. 2. num. 9. ubi sic: * Hinc infertur, licet sibi, vel proximo optare mortem ob vitandum molestam infinitem, mendicitatem, vitam penalem a morte ferme inflatam, & alia hujus generis, dummodo desideretur mors, ut à Deo infligenda, non ab omnino injuste, vel à dæmoni: non enim digna salust tanto dolore, & mors prolongata dicuntur miseris repleta. * Quæ potiori puto probare mortis alienæ desiderio ex eisdem motivis, quæ cunctum ordinem charitatis, plus, quam primum quicque diligere debet. Et ita concedendo suprà disp. 3. citata. Et M. Prado 8. 3. fol. illud adductis verbis M. Sotii, & Patris Granada, codicil. * quod proportionabiliter loquendo, scilicet de illo, qui optat mortem proxima propria communitatem. Cujus sententia ratione ostendit quod ejusmodi mala vitanda ita gravis sunt, ut moraliter estimantur plus, vel tantum noceant, quam aestimatur malum mortis temporalis propriæ, vel huius.

13. In casu vero, quo malum vitandum longioris momenti sit, ut exigitur non gravis, non aliqua affl. & cito non nimis molesta, & similia, illa erit, desiderium inefficax mortis alienæ ab omni malitia liberare. Fundamenta enim omnia, quæ Authores suprà citati licet esse, suadere tenet, solum evincunt, nullam ex objecto participare mortalium, quia nec mors naturalis malum mortaliter, nec motivum propriæ utilitatis, vel commodi, & quo desideratur. Non vero probant, illum efficiere non esse inordinatum ex parte modi tendendi, sed consequens contra ordinem charitatis. Rediuntur stat, effectus inefficaces non habere malitiam devatam ab objecto, & tamen per oppositionem virtutem, illam subire: ut contingat in delectatione morosa, quæ vidua delectatur, de copula continua matrimonio habita, & alii exemplis, quibusdam doctrinam illustrat P. Vazquez ubi supra.

14. Propter tamen censeo, desiderium mortis alienæ propter hereditatem capiendam, aut ob alia motiva longè minoris momenti vitæ proximi peccatum esse ventale; quia etiam inefficacia plus diligere bonum nostrum temporale levia momenti, quam vitam proximam, que tantum est, mediationem quamdam contra charitatem praefecit, quam ego cum Doctoribus citatis nam. 1. & 2. leviter existimo. Primo, qui excellens boni vita proxima, que minus amat, partim superflue excedit, quia quicquid plus se, quam proximum diligere debet, non nè ponderat Lorca 2. 2. disp. 28. memb. 5. ubi sic ait: * Non oportet praferre maius honum proximam, ut nostro, si illud alicuius momenti est, nam quando præcellit bonum, tanto præcellit dilectionis propriæ meritum. * Secundo, quia ut ait P. Suarez tom. de Charitate, disput. 9. sect. 3. etiam quod effectum

efficacem, & appetitivum ordo charitatis, *quando non est magnus excessus, potest prætermitti sine mortalitate, & censetur esse levis, & hoc (inquit) sibi volunt Augustinus, & D. Thomas. Ergo licet secundum ordinem charitatis major esse debet inclinatio ad gaudium, & desiderium inefficax vita proximi, quam proprii commodi minoris momenti, non ideo contra hunc ordinem facere, peccati mortalis illico damnari debet. Inordinatio enim ista levis censetur, quia nullum habet influxum in mortem proximi, neque impedit firmorem dilectionem efficacem appetitivam illius vita, quam proprii commodi. Urge enim necessitate, hoc quisque negligeret, ut extreme, vel etiam graviter indigentibus subvenire.

15. Confirmatur primo, qui secundum ordinem charitatis, plus tenetur quisque vitam suam appetitivè diligere, quam proximi; & tamen contra hunc ordinem operari non est peccatum mortale, sed ad summum veniale, ut tradit Suarez suprà, & alii Doctores cum ipso. Ergo licet secundum ordinem charitatis tenetur inefficaci etiam affectu magis diligere vitam proximi, quam proprium commodum, non esse mortale contra hunc ordinem facere, sed ad summum veniale. Cui facit D. Thom. 2. 2. quest. 26. art. 5. ad 1. ubi sic ait: *Cum dicitur proximus magis diligendus, quam corpus proprium, intelligitur quantum ad animam, quæ est potior pars eius. Ergo quod alia bona temporalia excessus obligationis non est tanti estimandus, ratione præstantioris obiecti, ut etiam inefficaciter bona nostra minoris momenti plus diligere, læthali culpæ sit damnandum. Confirmatur secundo, quia etiam inter cognatos in primo gradu, præceptum charitatis ordinem prescribit, ut tradit D. Thom. 2. 2. quest. 26. art. 3. & sequentiis: & tamen, hunc ordinem inter Patrem & matrem, filios, & uxorem post absque mortali prætermiti, tradunt plures, quos suppresso nomine resert, & sequitur Lorcaibi, art. 11. num. 4. & Puente Hurtado 2. 2. disq. 154. selt. 5. §. 57. ubi ait: *Necio sanè, an iste ordo inter filios, & uxores graviter obligat? Inclinor in partem negantem. Si ergo quoad amorem etiam appetitivum, & efficacem, ex cuius prælatione grave proximo nocumentum subsequi potest, charitatis ordo absque læthali queit aliquando prætermitti, cur non & quoad affectus inefficaces desiderii, & gaudi, ex quibus nullo in casu malum aliquod proximo imminet? Concludendum igitur est, desiderium inefficax mortis aliena ob proprium commodum, eti longè minoris momenti vita proximi, non esse peccatum mortale, sed veniale tantum contra debitum charitatis ordinem.

QVÆSTIO VLTIMA.

Aliarum compendium pro Amadeo Baronii vitigationibus vindicando.

1. **P** Lureshis decreveram superaddere questiones, quas historicè tantum Amadeus Guimeius prælibavit, ut suam cuique authori conclusionem restituere. Sed ne opus hoc longius quam par est, protrahatur, visum est à ventilatione abstinere, & brevi calamo eas tantum percurtere, quæ Amadeum ab omnibus Baronii ictibus incolument evaluisse, lectori notum faciant.

2. Prima illarum sit. Dissident Doctores, an licet mutuanti aliquid ultra sortem exigere, ratione periculi (scilicet probabilis) cui in ea recuperanda expunxit? Affirmant sexdecim authores, quos adducit Amadeus tr. de usuris, p. 1. inter quos M. Serra 2. 2. q. 77. art. 1. dub. 4. Ubi doct. Simus hic Thomista pro ea referens Sylvestrum verb. V. sur. 1. q. 35. sic ait: Probaatur ratione sumpta ex Sylvestro. Quamvis enim usura sit, si quis recipit aliquid ultra sortem ratione mutui, non est usura, ut inquit Sylvester, si recipit ratione periculi tantum, ut periculum periculi. Sic ille.

3. Hic etiam Baronius non convictus, Amadeum carpit, & falso pro hac sententia Sylvestrum adduxisse clamat. disq. 1. selt. 2. fol. 164. dicens: Quod ad Sylvestrum attinet, quem sue opinionem authorem sequi, ait Serra, aperte usura dannat cum Pontifice (in cap. Naviganti) eum, qui aliquid ultra sortem exigit, ratione periculi, nec excusari, etiam si in se illud periculum recipiat. Et infra Sylvester quo loco citatur, refellit Amadei propositionem ex antiquorum omnium Theologia, & iuri Canonici confutatorum interpretatione in caput Naviganti. Hæc Baronius in Amadeum, & in sui etiam instituti authores.

4. Ceterum ut omnes ego vindicarem, aut insidelis citationis reos incusatorem, Sylvestrum consului, & semel, & iterum legi, incredibile censens Vincentium Baronium, in quæstione facti, subiecta controversia, potuisse à recto veritatis tramite deviare, & Sylvestro insulato, contrariam sensui, & verbis sententiam affinxisse. Ipse igitur de se loquatur. *Quæritur. (inquit Sylvester ubi supra) quid si quis mutuet naviganti, vel mundinas adeunti, recepturus aliquid ultra sortem, pro eo quod suscepit in se periculum pecunia, aut mercum, si salvæ redierint? Et distinguunt Archi. post Laut. Joannem de Neapoli, & Joannem Calder, & Sum. Pil. Quia est usura si recipit ultra sortem, ratione mutui tantum; non obstante ratione periculi; & est casus in dicto cap. Naviganti. Et similiter ratione mutui, & periculi simul; ea ratione, qua recipitur ratione mutui. Non autem est usura, (attende Baronii) si recipit ratione periculi tantum, ut premium periculi: quia etiam si non mutuaret, & periculum naviganti vellet in se suscipere, licet periceret premium, nec efficitur pejoris conditionis per hoc, quod ei servit mutuando: & concordat Laurentius Rodol, & ita etiam tenet Summa Angelii, & Rosella. Supplementum autem vult indistinctè, quod sit usura, per dictum caput Naviganti, etiam si quid recipitur ratione periculi, &c. Sed dico, quod iste non bene intellexit textum. *Sic Sylvester, quem Baronius noluit intelligere, vel forsan, non legi: quia luculentius, quam textus, loquitur. Sentit ergo apertissimè Sylvester cum Doctribus, quos resert, licet tum esse mutuanti, aliquid supra sortem exigere, ratione periculi sortis, quod in se recipit. Et miror Baronium tanto contub tuat hoc sententia Sylvestrum eximere tentasse, cum præter Serram, quem pro ea stare faretur ubi supra, eam ipsam teneat cum Gaugerico interprete Cajetani: qui, ipso Baronio testante folio 178. & 179. assertit licitum esse minoris emere jus ad alios alios, si subiecti aliquid periculum amittenda summa, vel sortis. Cujus sententiam Baronius ipse laudat, & Cajetano attribuit: ergo periculum a mittenda sortis subire, præcio æstimabile est: ergo aliquid supra sortem pro illo exigere, illicitum non erit: ut quid ergo Baronius à sententia, quam ipse defendit, authores vindicat?

5. Approbare tamen nullatenus possum singula-

Aaa 4

rem

rem opinionem M. Arauxo in decis. Moral. de statu ci-
vili. disp. 7. p. 1. nro. 12. ubi omni periculo seculo, conce-
dit esse licitum aliquid supra sortem exigere ab eo,
qui pro alio mutuum petat. * Potest, inquit, recipere
aliquid munus à Paulo rogante ipsum, ut mutuet
Francisco, qui derur Paulo actio repetendi. Neque
per hoc aperitur ostium arti inique fenerandi, cuius
iniquitas solum in eo consistit, ut à mutuataris ali-
quid ultra sortem recipiat. Hacille, que si vera,
actum esset de usuris. Quid enim facilius, quam nolle
abesse intercessore mutare? Videatur Card. de
Lugo tom. 2. de Iust. disp. 37. sect. 11. num. 126. Sed pro
sententia M. Arauxo, facit principium, quo ad alias
conclusiones utitur M. Prado tom. 2. Theol. Moral.
cap. 17. q. 4. cum pluribus Thoinitis, apud Amadæum
tract. de Iustit. prop. 11. num. 4. Nempe graziam,
qua intercessori fit, esse pretio estimabilem.

6. Secunda. Dissidium etiam est inter Theolo-
gos, utrum vendens credito possit carius vendere,
propter periculum in recuperando pretio. Affirmant
plures, quos refert Amadæus supra, inter quos M. Serra
2. 2. q. 77. art. 1. dub. 4. Sylvester, Petrus de Le-
Serna, M. Acatius de Velasco, & sexdecim Authores,
quos adducit M. Joannes Martinez de Prado tom. 2.
Theol. Moral. cap. 27. §. 2. à num. 6. ad 10. Quorum ver-
bis fideliter exceptis, subvenit Amadæus num. 5. * Et
falsum quod ratione periculi expensum ad recupe-
randum pretium, possit carius vendi credito, tradunt
Sotus 6. de Iustit. quest. 4. art. 1. & Bannez 2. 2. q. 77. art.
4. dub. 6. quibus consentit M. Prado supra quest. 3. §. 3.
* Hac Amadæus. In quae propterea his insurgit Ba-
ronius supra fol. 167. & 168. Oborto colo, & falsis crimi-
nationibus trahit Bannez, & Soto ad suam sententiam
docentem, legitimam esse lucrum supra sortem ex solo pe-
riculo (nempe expensum) quod timetur, nullo addito
damno, quod jam acciderit. Et his non contentus, iterum
Infernum in illum invehitur, dicens: Calumnias calum-
nias cumulat, dum Sotus 6. de Iust. quest. 4. Bannez 2. 2.
quest. 77. art. 4. dub. 6. patronos adjunxit opinione re-
data.

7. Ceterum M. Sotum pro nostra & commun
sententia stare, constat ex Mag. Serra, & M. Prado
cum pro illa referentibus ubi supra. Et quod caput, ex
ipsius M. Soti verbis, que fideliter excepta adducit
Prado, cui fidem adhibere debuissest Baronius, cum
Sotum consulere, ipso non vacaverit. Loco igitur su-
pradicato quest. 4. art. 1. post 3. argum. §. Supers autem. Sic
M. Sotus scribit. * Ubi omni procul fraude, bonis con-
jectionis intentum expente, nempe dum tuus debitor
a tuo loco distat: nulla est iniquitas de expensis, &
laboribus, pactum cum illo inire, constitutumque
peritum recipere, (attende) etiam si nullus sit postea
facturus. Nam etiam efficit plura expensurum, non
posset amplius recipere, quam fuit conventione fir-
matum. * Sic Sotus. Quibus aperiissimum concedit li-
citem esse aliquid supra sortem exigere ratione probab-
lis periculi expensarum ad recuperandum pre-
tium, & ex conventione statutum postea recipere,
etiam nullo addito damno, quod jam acciderit. Quem
cinqut Salas de contradictionibus, tract. de Iustit. cap. 22. nro. 4.
Sotus, & Bannez imitari videntur. Expendat ergo stu-
diosus lector: An Amadæus falsis discriminationibus ulus
fuerit, & calumnias calumnias cumulaverit?

8. Tertia. Merces ultroneas vilesce, commune
apud Theologos, & Jurisperitos axioma est. Quanti-
verò, non convenienter, licet circa carum definitio-
nem nullus diffideat, eas nempe ultroneas dici, quas
venditor emporum non inventiens ultro tibi offert,
& ab eo rogatus emis; Cajetanus, & alii, quos refert,

& sequitur Diana 1. p. tract. 8. ref. 53. & Ludovicus
Lopez de contr. libr. 1. cap. 34. §. Respondet, alienum vi-
lesce pro tercia parte. Quos ideo pro hac opini-
one adduxit Amadæus tract. de Iustit. prop. 2. num. 4. re-
bis Magistri Lopez, que subiecto, fideliter exceptis: Secundum Cajetanum, & axioma communem, mercede-
tronea pro tercia parte solens vilesce. Cajetani vele-
cum consulere Amadæus non curavit, tanti Dolto-
ris ejusdem in instituti testimonio contentus. Cum h-
lentium male habuit Baronius, id quod disp. 14. fol.
fol. 171. qua potuit, perfas, vel nefas, occidit in
Amadæum invehitur, dicens: *Car Cajetanum locum
caecit, quo ista doceat adeo aliena ab his, que illa
retulimus verbo Emere: tacuit, ne consideraret, quod
quæ fraus omnibus patret. *Hacenus ille. Car
morem ego gererem, Cajetanum locum, quem, invi-
casset, apud Ludovicum Lopez citatum pfecte
inveniisse) sedulo perquisivi, & inventum inob-
quia vir religiosus unum è duobus cogitat fieri, ut
Cajetanum sibi non constare, vel ejus mentem ipsa
non calluisse. Cajetanum locus extat 2. 2. 77. art. 1. di-
evidentiam, ubi sic: *Modus vendendi, felice ul-
tifice, & querere emporum, manifestè, in admis-
tione hominum, vilificarem venalem. Ultimum
namquem erces, ut in proverbio dicitur, vilesce
pro tercia parte. *Hac Cajetanum. Legis, quod, Bo-
roni, ut calamum cohiebas. Tacuit in Amadæum, quoniam
suleretur, ejusque fraus omnibus patret: Quid ad me.
Non ergo fraudulocum Cajetanum non citatum Am-
dæo vertere debuit, sed fidei aliena M. Lopez
tibi non suscepit. Sed cui ego audiui, neutrum te consulere voluisse? Lectores inde-
cent.

9. Subtice tam non possum, Cajetanum non
solum præsumum, pretium ultronearum mercum pe-
stum censem, sed ibidem subiecte: *Nec redi-
injustum pretium ex causa: puta quia necessarium
est, ac per hoc non voluntarie vendidit, quam
pia, quia cogitur quis ad vendendum, non redire
ditionem involuntariam: alioquin etiam si quis
pretio renderet, involuntaria redirendre videt
quod constat esse fallum. *Hac Cajetanus, quem
quantur M. Corradus in Sum. 1. p. quest. 130. & M. Pio-
lus de Blanchis in discept. cas. conf. litt. 8. dub. 1. folio 170.
Quorum sententia est valde notanda.

10. Quarta. Dilputant Doctores, an debito
matura, id est, post annum, V. gr. solvenda, licet
icipata solutio minoris emere, etiam si debum
liquidissimum sit, & absqueulla difficultate, & de-
bore exigibile? Negant communiter Doctores. D.
Thomas opus 6. 67. ad lectorem Florinianum, & epistola
de Iustit. p. 1. cap. 8. Ubi de Medina Cod. deriu-
situendo, quest. 38. circa finem. Bannez 2. 2. 77. art.
art. 4. dub. 5. Sotus de Iustit. lib. 6. q. 4. art. 1. ad 1. della
lib. 2. cap. 21. dub. 8. & alii: & contrarium esse impro-
bilem dicit P. Molina disp. 36. & com. M. Bannez 2.
Salas tract. de Iustit. dub. 27. Multaque solidi argu-
menta, ad eam improbandam, afferre Medina non
supra, ait Gaugericus Cajetanum interpres in Sam. res.
Iustit. in fine. Quibus subscriptum M. Prado tom. 2.
Theol. Moral. cap. 28. q. 1. §. 3. nro. 21. & Baronius fol.
fol. 178. Nam si bujusmodi, inquit, emptio, aut communi-
tio artis alieni sit licita, sublatum est usurparum que-
rum.

11. Contrarium tamen sententiam amplectus est
Emin. Cajetanus in Summ. ret. Iustitiae fine, §. Cap.
Cujus verba adducit Amadæus tract. de Iustit. prop.
num. 7. Quem Baronius satis allegationis incolat, &
de calunnia Cajetano illata expostulat, fol. 78. Quod
autem

autem jure recols Cajetani locum, quem in qua-
cumque editione invenies. Et ne differas bonam
Baronii fidem agnoscere, En Cajetani verba. *Pos-
sum enim licet emere justum, quo tibi debentur
ab altero mille aurei hinc ad annum: & licet emendo
dabo tibi minus mille aureis (artende) præsupposito
debito liquidissimo, absq; difficultate, & labore exi-
gibili. Quoniam jus recipiendi ad annum mille au-
reos, minus ell secundum rem, & humanum usum,
& humanam estimacionem, quam mille aurei. *Hæc
Cajetanus. Cuius sententiam probabilem esse di-
cunt M. Joannes de la Cruz in direct. 1. p. præc. 7. de Vfu-
ra, dub. 6. & M. Serra, 2. 2. q. 77. art. 1. dub. 5. §. Dicendum
est secundo. Addunt alii nou solūm cuidam tertio, sed
ipso erit debitor fas esse emere debitum, quod ab
hinc uno anno debet, minori pretio, quam sit ipsum
debitum. Sic Bernardinus de Bustos, Armilla, Con-
radus, Rosella; & alia apud Sanchez in Consiliu tom. 1.
lib. 7. dub. 18. Ex qua sententia tot absurdum sequuntur,
tot via usuri aperiuntur, ut jure dixerint authores
primæ improbabilem esse. Si enim centum aurei sol-
vendi post annum possunt hodiè extingui nonaginta
paratis, (ut cum Armilla dicit esse probabile Joannes
de la Cruz ubi supra, & ex principio Cajetani deducitur)
qui nonaginta hodiè mutuat, poterit in fi-
ne anni centum recuperare, nū enim supra forem exi-
git, quia illa quaeritas presens tantum valet, quan-
tum sit futura. Hoc argumentum contra Cajetanum
urgent P. Salas ubi supra, & Caramuel in Theol.
Mor. lib. 1. disp. 14. nu. 799. Quod insolubile, admisso
anteecedente, judicavit M. Prado tom. 2. Theol. Moral.
cap. 28. q. 1. §. 3. n. 21. Et oneri etiam succubuit Baro-
nius sup fol. 179.

12. Adnotat vero hic Neothericus, ejusmodi de-
bita post annum solvenda, seu jus ad illa, posse viliori
precio emi, si subsit aliquod periculum amittenda sum-
ma, vel fortis, vel fint facienda expensas in recuperanda.
Cuius sententia est verissima: in qua, ait P. Salas supra,
omnes convenient. Sed extremitate opposita Ca-
jetano, qui etiam si debitum sit liquidissimum, & abs-
que difficultate, & labore exigibile, ac propiore se-
moto periculo amittendi sortem, vel faciendo expen-
sas, docet expreſſe jus illud minoris emi posse: id est
enim ejus sententia plures in probant, ut diximus.
Quapropter non capio, quæ superaddit Baronius, di-
cens: Atque hac distinctione, & concordia opinionum eva-
nescit argumentum, quod ex Cajetani principiis deprovit
Caramuel. Nam cum Baronius sententiam contradi-
ctorie oppositam opinioni Cajetani defendat:
concordiam Baronianam penitus ignoro.

13. Quinta. Quæstio est inter Doctores, an usura,
in novo testamento, à Christo Domino sub præce-
pto prohibeatur. Luca 6. verbi illi: Mutuum daten il-
lustrantes. Affirmant communiter Doctores, quos se-
quuntur P. Salas tract. de Vfu. dub. 3. nam 2. & Card. de
Lugo tom. 2. de Iust. disp. 25 sect. 2. nu. 9. & constat ex Ur-
bano VIII in cap. consilium de usura, ubi ex hoc loco
probatur prohibitionem usuram, & ex Leone X. in
Concilio Later. sess. 10. qui ait: Dominus noster (Lucas
Evangelist a testante) aperto nos præcepto obfrinxit, ne
ex dato mutuo quidquam ultra sortem sperare debea-
mus.

14. Nihilominus, his non obstantibus, contra-
riam sententiam alii defendant, quos sequitur M.
Prado tom. 2. Theol. Moral. cap 28. q. 1. §. 2. n. 9. his ver-
bis. *In nova lege, solum sunt præcepta naturalia, &
Theologica, & Sacramentorum: & testimonium Lu-
cae 6. si per se solum sumatur, videtur indicare consi-
lum, & non statueretur præceptum. Sed prohibetur illo.

præcepto Decalogi: Non furtum facies. *Sic Prado. Pro-
cujus sententia adduxit Amadæus tr. de Charit. prop. 3.
num. 2. Magistrum Domin. de Soto lib. 6. de Iust. q. 1.
art. 1. concil. 1. sed contra Amadæum, id est invenit
Baronius fol. 204. & false allegationis incular, dis-
cens: *Quamvis hæc Christi verba secundum totum
ut sic loquar, ambitum præcepti vim non habeant,
Certum tamen est, aliqua sui parte continere, si neque
hoc negat Soto. *Et iterum infra. *Ut optimè obser-
vat Soto, illa sententia Evangelica continet aliqua
sui parte præceptum de lucro non optando ex pe-
cunia, aut ulla re mutuata. *Hæc Baronius. Quibus
nil à veritate magis alienum. Erat ejus caput calum-
niam casuam evidenter ostendo, ex ipsius M. Soto
verbis, quæ subiecio. *Locus autem Evangelii Lucas
6. Miserum date nūl inde sperantes. ad hoc ipsum propo-
situm adduci conseruatum, profectò non illam
habet energiam, quæ vulgo estimatur. Quamobrem
D. Thom. factorum sensuum oculatissimus perspe-
ctor, non modò non usus est eo loco, ad assentandam
conclusionem, verū ex illo quartum argumentum
contra eamdem objicit. Agnovit enim non esse pro-
hibitionem usura, sed consilium mutuandi, sine spe
humana compensationis (attende.) Quare in epa
glossa est, quod prius membrum sit consilium, poste-
rius vero præceptum. *Hic Baronii tuum vultum
agnosce. Procedit Soto. Nulla enim illig edice-
tur prohibitiō in iustitia usuram, sed commenda-
tiō hi misericordia mutui. Ais vero rursus Urbanus
III. cap. consilium eit. citat eudem locū date mutuum
nūl inde sperantes, ad confirmandam usuram prohi-
bitionem. Respondebat, quod Papa, non ubicumque
citat testimonium sacræ paginæ, in aliquo sen-
su, intendit canonizare eudem sensum, tanquam
de fide, sed citat quandoque illum, secundum Docto-
rum opinionem. En, amice lector, Mag. Soto ex-
pressissime assertor, verba Christi Domini, Lucas in
nulla sui parte continere præceptum. Quo ergo ju-
re contraria sententiam ei affinxit Baronius? ut
Amadæum calumniam instruet? Apage.

15. Ad autoritatem vero Concilii Lateranensis
sub Leone X. nūl M. Soto respondit. Sed, ut mihi vi-
detur, Baronius ipse meliora ex dictis sapiens, id pro
Soto respondebit, quod, ut infra videbimus, ad aliam
authoritatem ejusdem Concilii in causa non dissimili,
pro eodem Soto respondit fol. 175. Nempe, circa
Montes pietatis i de quibus, sic Leo X. in Concilio
Lateran. sess. 10. *Sacro approbante Concilio decla-
ratus, & definitus, Montes pietatis antedictos per
Res publicas institutos, & autoritate Sedis Apo-
lolicæ hactenus approbatos, & confirmatos, in quibus
pro eorum indemnitate, aliquid moderatum ob-
folias Ministrorum impensas &c. ultra sortem, absque
lucro eorumdem Montium, recipitur: neque spe-
ciem mali præferre, neque ullo pacto in probari.
Quinid moritorum esse, & approbat id debere tale
mutuum: & minimè usurarium esse, &c. Omnes
autem Religiosos, & Ecclesiasticas, ac sacerdotes per-
sonas, qui contra præsentis declarationis, & sanctio-
nis formam, de cætero prædicare, seu disputare ver-
bo, aut scripto, ausi fuerint, excommunicationis la-
ta sententia pœnam, privilegio quo cumque non ob-
stante incurrit volumus. *Haec tenus Concil. Late-
ranensis.

16. Qua tamen definitione non obstante, M. Soto
lib. 6. de Iust. q. 1. art. 6. post prædictam sanctionem,
contrariam sententiam, ex instituto defendit, dicens:
Arbitror ejusmodi rationem Montis neutrum ab usura
fordibet eius posse. Et ne ille, in hac lubrica, & petitu-

loſa

losa via, sine socio progredetur, pedis equum agere, se accinxit Baronius ubi sup. disp. 1. sect. 2. §. 4. fol. 173. & crimen reputans, quod verbis M. Sotii, Concilii definitionem Amadeus opposuerit: inquit esse falsam, & inquam accusationem. Lector judicet. Igitur ad rem nostram: cum uterque autoritate Concilii urgeretur: respondit Baronius his verbis. Bellarmenus lib. 2. de Conciliis, cap. 13. ait dubium esse, an ultimum Lateranense Concilium vere sit Oecumenicum. Quod aequi-
valeat dicere, non fuisse Concilium Generale, ac pro-
inde eos non cogere à sententia discedere, circa
Montes pietatis,

17. Ceterum falsid affingit Bellarmino, quia hic Doctor contrarium expresse tenet cap. 17. contra nonnullos, quos cap. 13. dubitasse praedixerat. Ibi ergo probans ex Concilio Lateranensi potestem Ponitio supra Concilium, sic inquit. *Ad hunc locum Concilium, nil potest responderi, nisi vel non fuisse Concilium Generale, vel non definitum hoc tanquam de fide. Sed non fuisse Generale vix dici potest: nam eti-
fuerint Episcopi paucissimi, (nam ad centum non
pervenerunt) tamen Concilium omnibus patet. Quod verò Concilium hoc rem istam non definitur
propriè, ut decretum fide Catholica tenendum, du-
bium est. Et id non sunt propriè hæretici, qui con-
trarium sentiunt, sed à temeritate magna excusari
non possunt. *Hæc Bellarminus. Et actius Cajeta-
nus 2.2. q. 1. artic. 10. ait, contrarium sententiam ne-
gantem Papæ potestatem supra Concilium, esse dam-
nataam in Concilio Lateranensi sub Leone X. s. 11. &
M. Bannez 2.2. q. 1. artic. 10. dub. 2. pag. 130. Penna, & Re-
centiores apud Henriquez de Pontificis Clave lib. 3.
cap. 9. num. 1. in Glos. litt. E. dicitur esse fomitem heresum,
& periculam in fide. An aliqua ex his censuris inven-
da sit opinio Sotii? alii ponderandum relinquo.
Scio Angelum Maria Verricelli tom. 1. quest. moral.
tract. 4. q. 16. num. 5. & tract. 8. quest. 24. n. 8. sic scribere.
*Contractus Montis pietatis à Leone X. licitus declaratus, de fide est, quod sit justus, Molina, Turri-
anus, Bellarminus. *Et ita supponit Salas tract. de Vfu-
rit, dab. 33. num. 7. Sed mitius apud illum Cajetanus
loquitur. Quid verò sentire debeat Baronius, esti
non solùm Magistro Soto, sed sibi etiam infensus, si
consequentiā servet, aperte intelligitur ex his, que
subiecto ex 1. p. Theolog. Moral. disp. 2. sect. 4. fol. 241. ubi
sic. Quisquis negaret (licitum esse credere Immacula-
tam Conceptionem Deipara) de heresi rebementer
est suspectus: quod dubitaret de certa fide, nimurum de Ec-
clesia authoritate emergentia circa Religionem dubia diri-
mendi. Sic Baronius. Cui consonat Fr. Joannes de
Casales ex eodem instituto in Candoreliu, §. 40. fol.
173. ubi ait: Hæreticum se probare, qui negat D. Tho-
mas sanctitatem, quem Apostolica Sedes toti Ecclesia san-
ctum venerandum, & imitandum proposuit. Sic Sodaliti:
benè quidem. Velle tamen ab utroque editere, sit
ne in Ecclesia authoritas, dubia etiam dirimendi
circa mores emergentia; Insciri neuter poterit,
ideò neque obliquum item fugere. Vide Ver-
celli sup. quest. 24. citata num. 8. *Quod Papa, inquit,
toti Ecclesie leges quoad mores proponens nequeat
errare, declarans esse bonum, quod malum est, &
econtra, & id esse de fide, docent S. Antoninus, Jo-
annes de Neapoli, M. Cano, Molina, Suarez, Tur-
rianus, Castro Palao, Comitolus. Quid
plura?

18. Sexta denique calumnia sit, quam molitur
disputat. 3. sect. 2. fol. 297. dicens Amadæum fraudulen-
tam, & sceleratam tentare defensionem propositio-

nis, & sententiae quam tradidit Petrus Hurtado
Mendoza 2.2. tom. 2. de Charit. disput. 13. fol. 4. 1. 1.
ubi dixit: Si inimicus iniuste est me vexatur, et ipsa
desiderare orareque Deum, ut cum e vita tollat, si di-
ferenda mala v. cari non possunt. In Cuius predilectione
constat ex dictis quæstione praecedenti, additum A-
madæus tract. de Charit. prop. 10. duplexem D. Thomae
locum: alium ex 2.2. queſt. 76. art. 1. aliud ex 3. finis
tuarum distinc. 30. queſt. 1. art. 1. ad 4. ubihas duas con-
clusiones Angelicus Doctor facit. Primum: Hu-
debet diligere quisque se, quam alterum. Secundum: Pote-
quem salva charitate optare malum tempore aliud, &
gaudere si contingit, non in quantum est malum, sed
in quantum est impedimentum malorum alteris, quoniam
plus tenet diligere. Ex quibus per necessitatem
sequentiam deducitur, te posse mortem inimico des-
iderare, & à Deo petere, si impedimentum malorum
malorum: cum plute, quoniam illum diligenter
ris. Hanc sententiam jure ascribi D. Thomas, fi-
tentur discipuli, qui illum sequuntur. M. Joannes
de la Cruz in direct. p. 1. tract. de Homine dat. 4. *Loc.
inquit, desiderare alteri mortem, aut aliud malum,
non ut sic ex odio, sed sub ratione boni, ut recte
à peccando, aut ab aliorum danno, & sic pos-
mus desiderare ista inimico iniuste invadere in
nostra defensione, si alter non possimus ab ei
bareri. *Sic Cruz, & ante illum M. Sotius. &
Institut. queſt. 12. art. 1. ubi sic. *Christianis
bus, qui nos iniuste persequuntur, quando non
patuerint via, licitum est id ipsum (tempore no-
tem) optare. *Quem citatum, exceptus vobis
sequuntur M. Serra 2. 2. queſt. 76. art. 1. fol. 101.
& Mag. Joannes Martinez de Prado tom. 2. 1. 1. 1.
Moral. cap. 25. queſt. 4. §. 1. numer. 2. Quibus tamen
M. Zanardus, M. Corrad. & alii, quoniam res
dedit Amadæus ubi supra.

19. Ex his authoribus ducimus prorsus penitentia-
tos D. Thomam, & M. Soto, alios non caraus de-
ci Baronius ubi supra. Quid ad D. Thomam innotet:
jactat à se demonstratum alibi. Quid si
cum modo traducit. Nec minus, inquit, in lo-
cum peccat Amadæus, cum ad hujus propositionem pri-
orū ex loco advocat, ubi docet licet Christiani do-
bus, id est, Turca regionem vagabundus, mortem impo-
cari. Sic Baronius, qui tam D. Thomas, qua-
Sotum, non ex privato commodo, sed ex ipsius
adyerlarii, aut ex communi bono Ecclesiæ, de-
derunt malitiam honestasse, suadere conatus. B
hoc secundum, inquit, concordant D. Thomas, ipsi
discipuli.

20. Ceterum, quod D. Thomas, & aliqui de
scipulis, ex privato etiam commido, id dicere po-
tent, demonstrevi satis quæstione præcedente.
Quod verò & M. Sotius id expresse tenet, confi-
bit legenti locum ex illo citatum ex 5. d. 1. queſt. 11.
art. 1. in fine, ubi desiderium mortis aliena, cum ob
malum privatum ipsius desiderantis vitandum, le-
gitimum concedit. Primum tradit his verbis. *Quoniam
etiam & mortem alicui optare possimus, licet nobis re-
sister, viam perditionis ingressum ire, in nostra Republica
mala caveantur, paxque & tranquillitas contingat. Po-
test enim quisque Turca mortem, & clades omnes impo-
cari, ut ab ejus tyrannie liberemur. *Secundum res
minus luculentem, in verbis legevitibus. Quoniam
Christiani hostibus, quoniam iniuste persequuntur, evadit
alia non patuerint via, licitum est id ipsum optare. Hoc
cujus ultima verba, Quoniam, &c. canali-

quid speciale præferant, quod in præcedentibus non contineatur, in quibus desiderium mortis alienæ ad commune bonum retulerat: planè inde intelligitur, ad particulae cuiusque commodum comparandum, seu grave nocumentum vitandum in his respexisse. Aliás auctum ageret. Ex quibus' constat, Baronius Sotì verba multifariam corrupisse: primò, subtilando adverbium illud, *Quin* *verò*, quo casuum discreto exprimebatur, secundò ex proprio penu alia superaddendo, quibus Magistri Sotì verba in aliud sensum detorsit: Sic enim exposuit, *Christianis hostibus*, *id est, Turcis regionem vastantibus. *Ita Baronius veritatem longè excellens. In hoc tamen loco maluit cadere Grammatica, quam causa, Nec enim *Christianis hostibus*, sed *Christianorum*, si cum Baroniò conveniret, elegans Sotus scripsisset. Cæterum Baronius ea fide *Turcas Christianos* fecit, qua

Amadæum in opinionibus restituendis infidelem. Ejusmodi est veritatis natura (ait Chrysostomus Homil. 57. in cap. 9. Ioannis, ex editione anni 1570. apud Guillielmum Merlin.) Vnde magis oppugnatur, inde magis confirmatur, & quo magis obtutus, eo clarior erudit, nissem facta fuissent, miraculum istud (nempe illuminandi cœcum) apud multos suspectum esse posuisse: nunc verò perinde, ac si studiosè agerent, ut veritatem manifestarent, ita omnia faciunt, nec aliter facere potuissent, si in Christi patrocinium omnia fe-
cissent.

(. . . .)
(+ +)

GERMA.